حکومەتی هەرێمی کوردستان- عیراق
وزارەتی پەروەردە
بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی پرۆگرام و چاپەمەنییەکان

خوێندنی کوردی

پۆلی یەکەمی بنەڕەتی

وەرزی یەکەم

دانانی

لیژنەیەک لە هەردوو وەزارەتی پەروەردە و خوێندنی باڵا

د. موحەممەد مەحوی

د.ئیبراهیم قادر موحەممەد
نەمام جەلال ڕەشید
ئیسماعیل موحەممەد عەبدوڵڵا
سۆزان بەکر موحەممەد
ئاوات ئەبوبەکر ئەحمەد
سەلیم عەلی عومەر

د. سەباح ڕەشید قادر
یوسف عوسمان حەمەد
تاریق خالید مەعروف
مەحمود عەبدولکەریم قادر
عەبدوڵڵا حەسەن قادر
حوریە عەزیز قادر

سادق ئەحمەد ڕوستایی
ئەسکەندەر موستەفا عەبدولرەحمان
گەلاوێش ئەحمەد زینۆ
واحید سوورە عەبدول
هیدایەت ئەحمەد کەریم
موحەممەد وەیسی موحەممەد

چاپی پێنجەم (١٤٣٩) کۆچی (٢٠١٨) زاینی (٢٧١٨) کوردی

سەرپەرشتی زانستی چاپ: نەمام جلال رشید
سەرپەرشتی هونەری چاپ: عوسمان پیرداود کواز – خالید سەلیم مەحمود
نەخشەسازی ناوەرۆک: یوسف ئەحمەد ئیسماعیل
تایپ: نەجمەدین جبرائیل بیری – یوسف ئەحمەد ئیسماعیل
نەخشەسازی بەرگ، نیگارەکان: نەجمەدین جبرائیل بیری
جێبەجێکردنی بژاری هونەری: شیماء یاسین اکرم

پێشەکی

مامۆستایان/ دایکان و باوکانی بەڕێز

ئەو کتێبەی بەر دەستتان بۆ فێربوون و فێرکردنی خوێندنەوە و نووسینە بە زمانی کوردی بۆ منداڵانی تەمەن (٦) ساڵان و لەلایەن لیژنەیەک لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی پرۆگرام و چاپەمەنییەکانی وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستانی عیراق ئامادەکراوە و پشتبەستە بە ئەزموونی پێشتری کورد و وڵاتانی دراوسێ و جیهان لەم بوارەدا، تایبەتە بە ناساندنی دەنگ و شێوەی پیتەکانی ئەو ئەلفوبێیەی ئێستای زمانی کوردیی پێ دەنووسرێت و دەخوێندرێتەوە و کتێبی قۆناغەکانی خوێندنی فەرمی پێ چاپدەکرێت.

لەبەرئەوەی هەموو منداڵێکی کورد هەلی چوونە باخچەی منداڵانی لەبەردەمدا واڵا نییە و لێی بێ بەش دەبێت، ئەو شارەزایی و کارامەیی و چاپووکییانەی پێش چوونە قوتابخانەی بنەڕەتی لە باخچەی منداڵاندا پێشکەش بە منداڵانی تەمەن (٤-٥) ساڵان دەکرێت، بۆ ئەم نەڕەخساوە، کە بریتین لە فێربوونی هەڵسوکەوت و دانیشتن لە پۆلدا و ناسینی دەنگ و شێوەی پیتەکانی ئەلفوبێی کوردیی هاوڕێ لە تەک خوێندنەوەی کۆمەڵە وشەیەکی سادە و ئاسان...هتد، بەباش زانرا ئەم کتێبە لەم چاپەی ئێستایدا بۆ پۆلی یەکەمی بنەڕەتی بەم شێوازە ئامادەبکرێت، کە هەردوو قۆناغ لێکنزیک بکاتەوە و ئەو بۆشاییە کەمتر بکرێتەوە کە لە تێپەڕ نەبوونی منداڵ بە باخچەی منداڵاندا دروست دەبێت.

خوێندنی کوردی سێ کتێب دەگرێتە خۆی (خوێندنی کوردی وەرزی یەکەم) و (خوێندنی کوردی وەرزی دووهەم) و (ڕێبەری مامۆستا). هەردوو کتێبی وەرزی یەکەم و دووهەم، جگە لە هەنگاوەکانی فێربوونی دەنگ و شێوەی پیت، لە کۆمەڵێک ڕاهێنان و چالاکی پێکهاتوون. کتێبەکان لەسەر بنەمای ڕێگەی (لە گشتەوە بۆ بەش/شیکاری) دارێژراوە و لەبەر ڕۆشنایی شێوازی: (ببینە و بڵێ – Look and say) فێرکردنی خوێندنەوە بە وشە دەستپێدەکات، نەک بە دەنگی پیت و برگە، وەک لە ڕێگەی (لە بەشەوە بۆ گشت / پێکهێنانەوە) دا هەیە، سەرەتا منداڵ زمان لە ڕێگەی ئاخاوتنەوە فێردەبێت یان وەریدەگرێت، بۆیە بەمەبەستی چنین ئاسان بۆ گران یان لە زانراو بۆ نەزانراو بە باش زانرا دەروازەی فێربوونی زمان لای منداڵ بە وێنەی هاندەر و ئاخاوتن دەستپێبکات، مەبەست لە کارامەیی ئاخاوتن توانای دەربڕین و بەهێزکردن و دەوڵەمەندکردنی زمانی قوتابییە، بەجۆرێک کە بتوانێت بۆ جێبەجێکردنی پێویستییەکانی ژیانی ڕۆژانەی خۆی سوودیان لێوەربگرێت. لە هەمان کاتدا بۆ فراوانکردنی توانستی پەیوەندیکردن بە بەستنەوەی ئەو کۆمەڵە مەعریفەی پێشووی بە زانیارە تازەکانی ناو کتێبەکەوەیە، مامۆستاکەش لە میانی گفتوگۆکاندا شارەزای تەواوی کەسییەتی، ئاست، ویست، حەز و جۆری بیرکردنەوەی قوتابییان دەبێت، کە دواتر بۆ گەشەکردنی ئەرێنیانە بەگەڕیان دەخات.

لە کتێبی خوێندنی کوردییدا هەوڵدراوە هەنگاو بە هەنگاو منداڵ لە ئاستی دەنگسازی ئاشنای (دەنگ، گۆکردنی (تەلەفوز) تەواو، برگە، شێوەی دەنگ) بێت، بە ڕاهێنانەکان پیت و وشە فێردەبێت، کۆمەڵە مەشق و ڕاهێنانی جۆراوجۆر بە مەبەستی چالاککردنی هزری قوتابی خراوەتە ڕوو، لەوانە: پێکهێنان، هەڵوەشاندنەوە، پەیوەندیکردن لە نێوان وشە و وشە یان وشە و وێنە، یاری وشە، ڕێکخستن، نووسین... ئامانجە پەروەردەییەکە، دروستکردنی کەشوهەوایەکی خۆش و لەبار لە ناو پۆلدا، بەشێوەیەک کە منداڵ لە بێزاری دووربخاتەوە. زیاتر بایەخ بەخودی قوتابی دراوە و لە پۆلەکەی خۆیدا و تەوەری سەرەکییە، هەمیشە بە کۆنترۆڵی مامۆستا ناجولێت، بەڵکو خۆی بیردەکاتەوە و خۆی دەدۆزێتەوە.

لە سەرەتای وەرزی یەکەمدا دەقەکان زارەکین (ببینە و بڵێ)، لە تەکیاندا هەندێک وشە و گرێ و ڕستە و کورتە دەقی نوسراومان هەن، بەڵام لە وەرزی دووهەمدا دەقی نوسراو زیاتر بەدیدەکرێت، هاوشان لەگەڵ هۆنراوە و سیناریۆکان، کە جگە لە ڕێنمایی پەروەردەیی خۆشی بە منداڵ دەبەخشن. لەم تەمەنەدا، هزری منداڵ گەشەی تەواوی نەکردووە، بۆیە ناتوانێت وێنەی زەینی وشە دروستبکات و لەبەر ئەمەشە پەروەردەکاران و دەروونناسان بۆ ئەم تەمەنە ڕێنووسی گواستراو پەسنددەکەن.

ڕێگەی گوتنەوەی کتێبەکە بە ڕوونی لە کتێبی ڕێبەردا بۆ مامۆستا و خێزان ڕوونکراوەتەوە، کە یاریدەدەرن بۆ سەرخستنی پرۆسەی گوتنەوەی کتێبەکە و بە ئامانج گەیشتنی پرۆسەکە. ئەم پرۆگرامەی بەردەستتان شێوەیەکی هاوچەرخی فێربوونی زمانە، هاوتەریب بایەخ بە هەر چوار کارامەیی زمان (ئاخاوتن، تێگەیشتن، خوێندنەوە، نووسین)دراوە. بە گشتی ئامانجە سەرەکییەکان، دروستکردنی حەز و ئارەزووی خوێندنن لای قوتابی لەگەڵ ئاراستەکردنیدا بۆ خوێندنی دروست. ئەم پرۆسەیە: فێربوونی خوێندنەوە و نووسین بەم شێوەیە، خۆشییەک بە منداڵ دەدات و هانیدەدات لای خۆشەویست بێت وببێتە ڕەفتارێکی پەروەردەیی، کە لە خۆیدا بە ڕەفتاربوونی ئامانجە پەروەردەییەکانە لەم پرۆسەیەدا و لەم قۆناغەی تەمەنی منداڵدا.

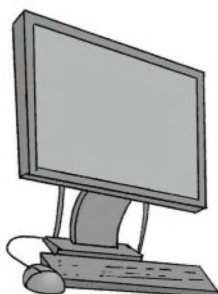
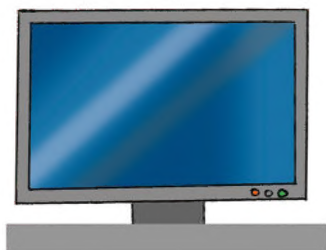
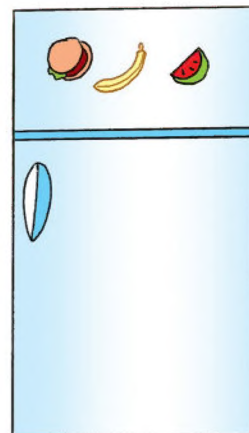
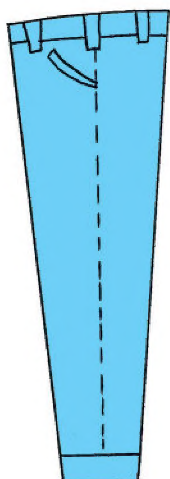
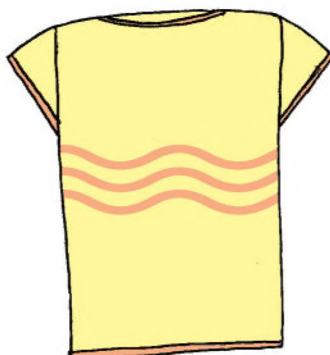
پەڕتوک

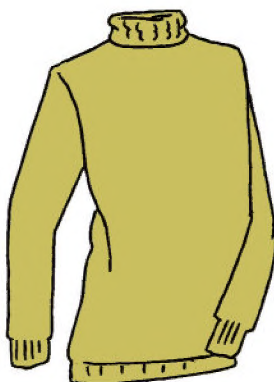
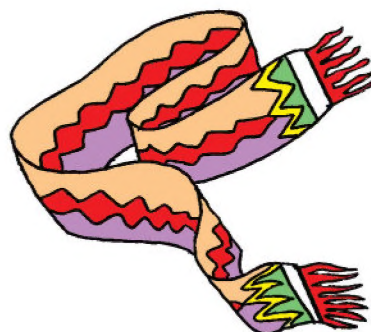
پەڕتوکی خۆت دەڕێنە
وریابە و مەیدڕێنە
ناوی خودای لێ بێنە
پیت و وشەی بخوێنە
گەر پیت ڕیزکەی بۆ وشە
ئەوا ئایندەت گەشە
کە وشەت کرد بە ڕستە
ئەوە هیوا و مەبەستە

ئیبراهیم چاوشین سیتکانی

پێداویستییەکانی ناو ماڵ، پۆشاک، هۆیەکانی گواستنەوە

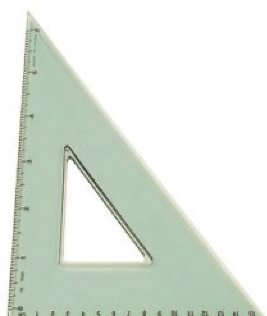
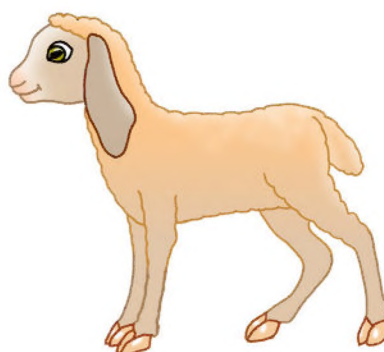

وێنەی نامۆ

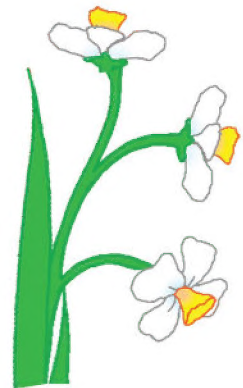

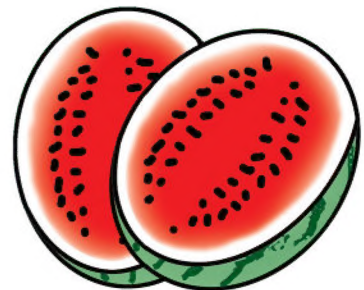

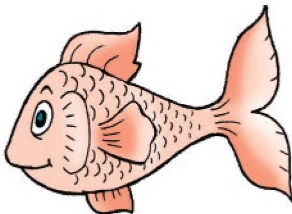
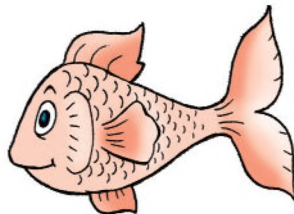
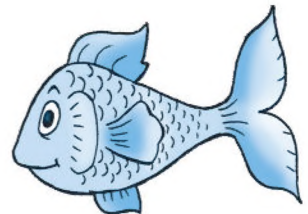

وێنەی جیاواز

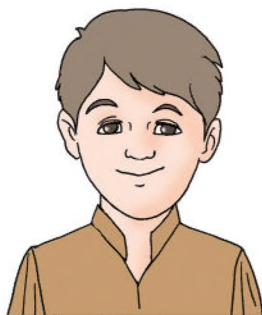

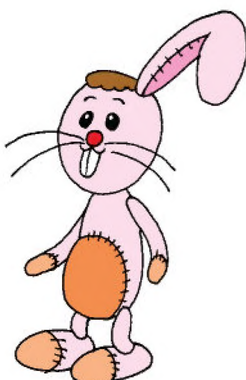
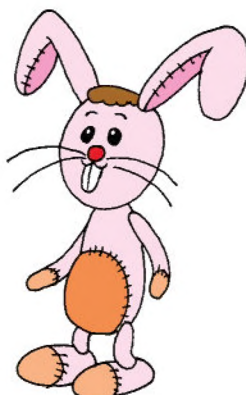
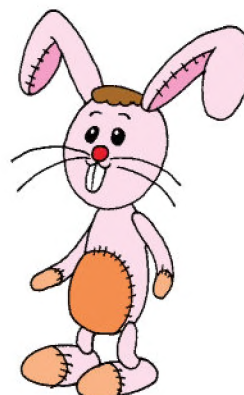

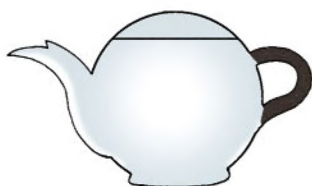

دیارکردنی وێنەی ناتەواو

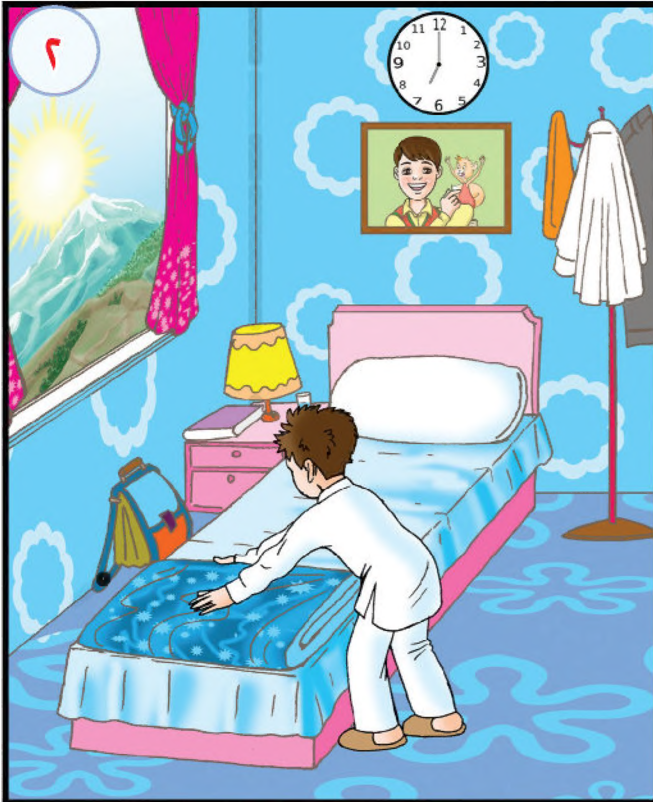

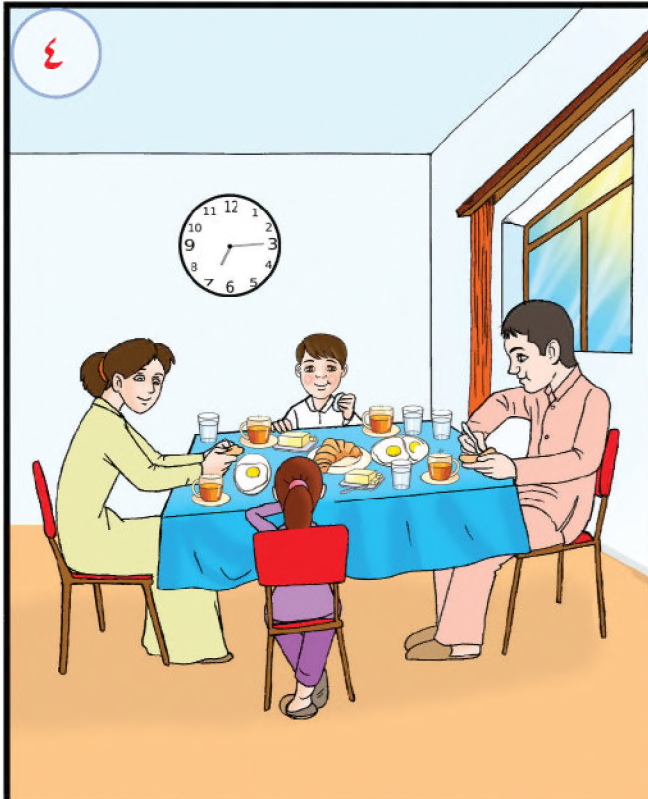

دارا و پەری

٥

٦

٧

٨
WC
پۆلی دووەم
پۆلی یەکەم

٩

١٠
وانەی یەکەم
کوردی
/ / ٢٠
دادە

١١

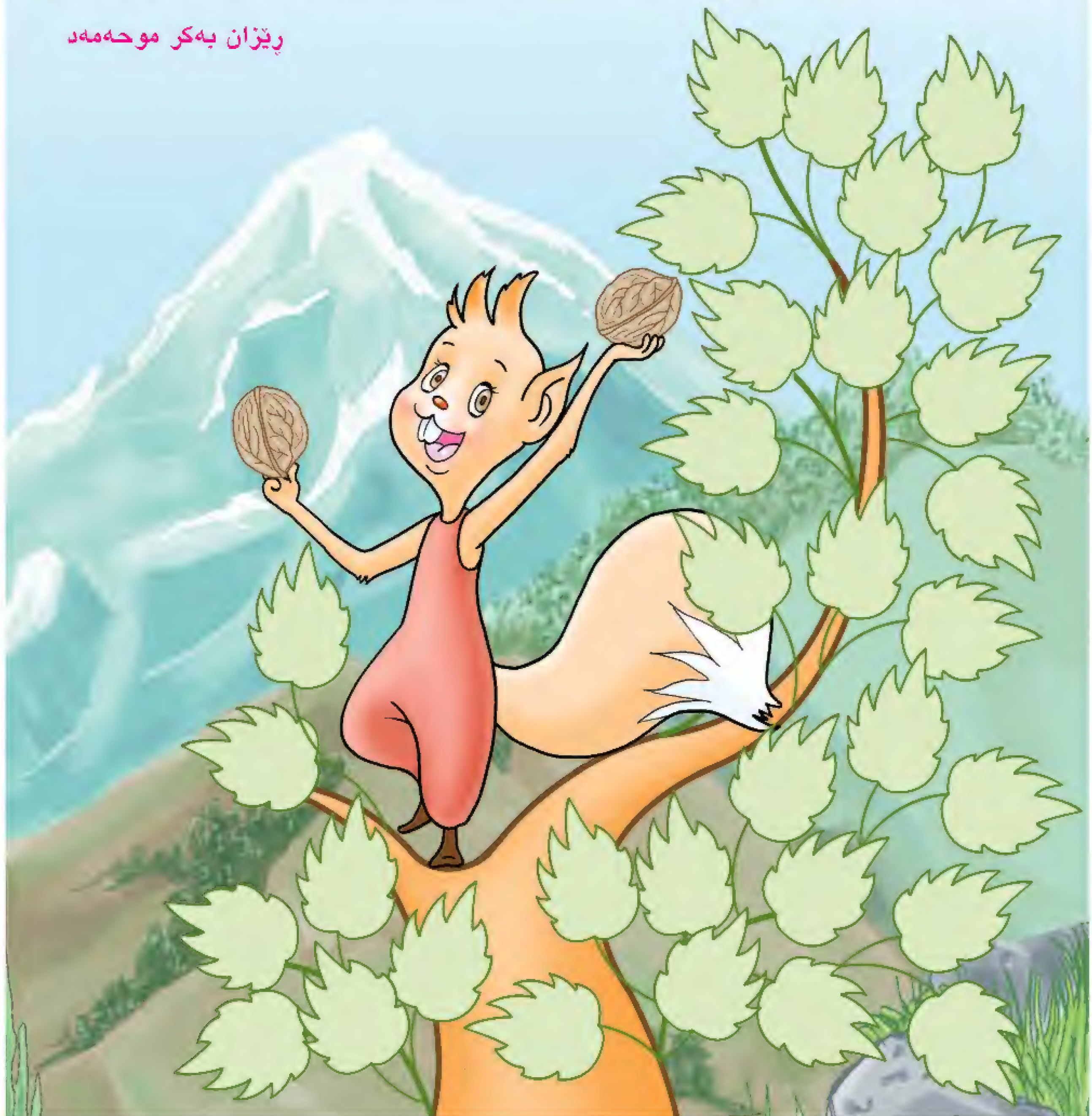

١٢

سمۆره

سـمۆرەیـەک هاوڕێمــــــــه
زۆر وریـایە و بچـوکـــــه
پێـمان دەڵێت وریــا بــــن
هـەرجـارە و بە بابەتێــک
بـــه لاشه چــەند بچـوکه
سوپاس بۆ تۆ هاوڕێ گیــان

لــه ناو پۆلیـــــشدا پێـمــه
خنـــــجیله و ئێسک سووکــه
لـــه دەرســـــا زۆر ئازا بـــن
جــــوان فێرمان دەکات پیتێک
هێنــــدە کارا و چــاپــوکــه
خۆشمان دەوێی وەک چاومـان

ڕێزان بەکر موحەمەد

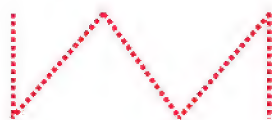

چۆن پێنووس بە دەستەوە دەگرین.

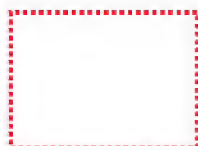
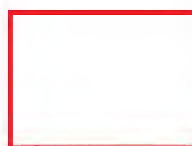
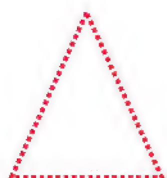

تۆخ بکەوە.

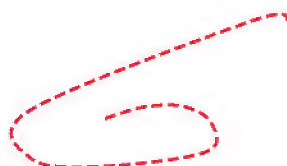

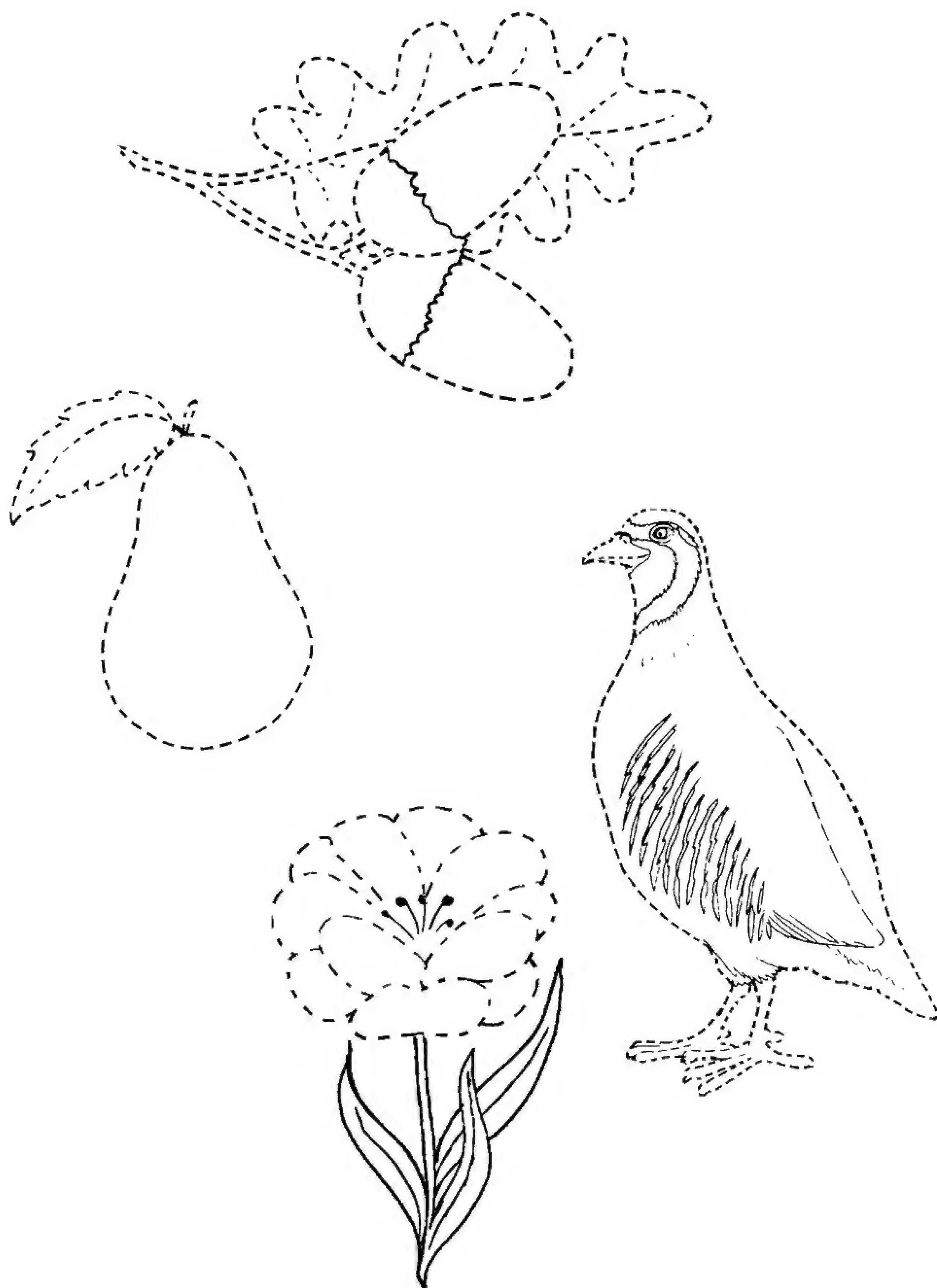

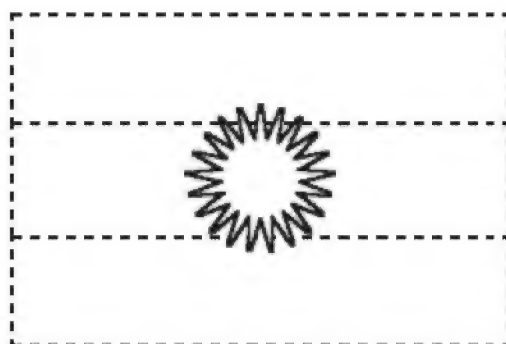

تۆخیان بکەوە.

ناوی ڕەنگەکانی ئاڵا بڵێ، تۆخ بکەوە، ڕەنگ بکە.

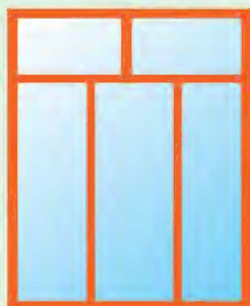
وانەی ١

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /د/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

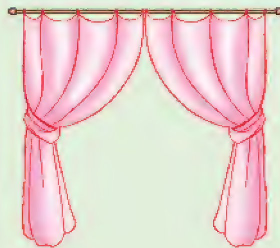

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

ئامەد ئامە د

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (د) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

ئامەد	پەردە	پەنجەرە	دەرگا

(د) بخەرە ناو چەماوەیەک.

زەرد دەم پەردە کیسەڵ

دەڵێم.

د د د

پیتی (د) دەنووسم:

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

ئامەد ئامەد ئامەد ئامەد

د

د

د

د

د

د

من قوتابخانەی خۆم خۆشدەوێت.

چالاكی (٢)

ڕەنگەكانیان ببینە و بڵێ.

چالاكی (٣)

(د) بدۆزەوە، نیشانەی بكە.

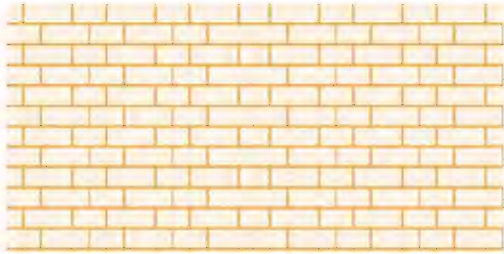

چالاکی (٤)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(د) بنووسە.

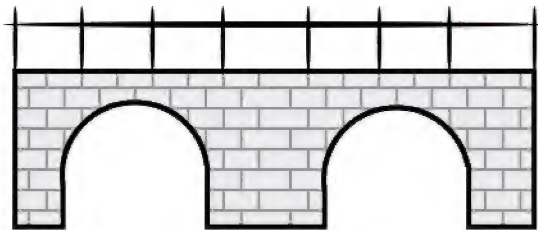
بەر....

....یوار

....ەم

پر....

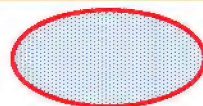
بە هاوکاریی مامۆستا

قوتابی وێنەی شارەکەی یان دێیەکەی دادەنێت.

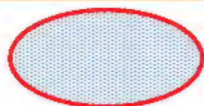
چالاکی (٥)

نیشانەی (✓) یان (×) دابنێ.

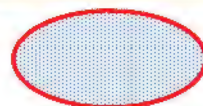

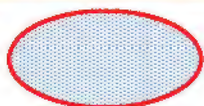

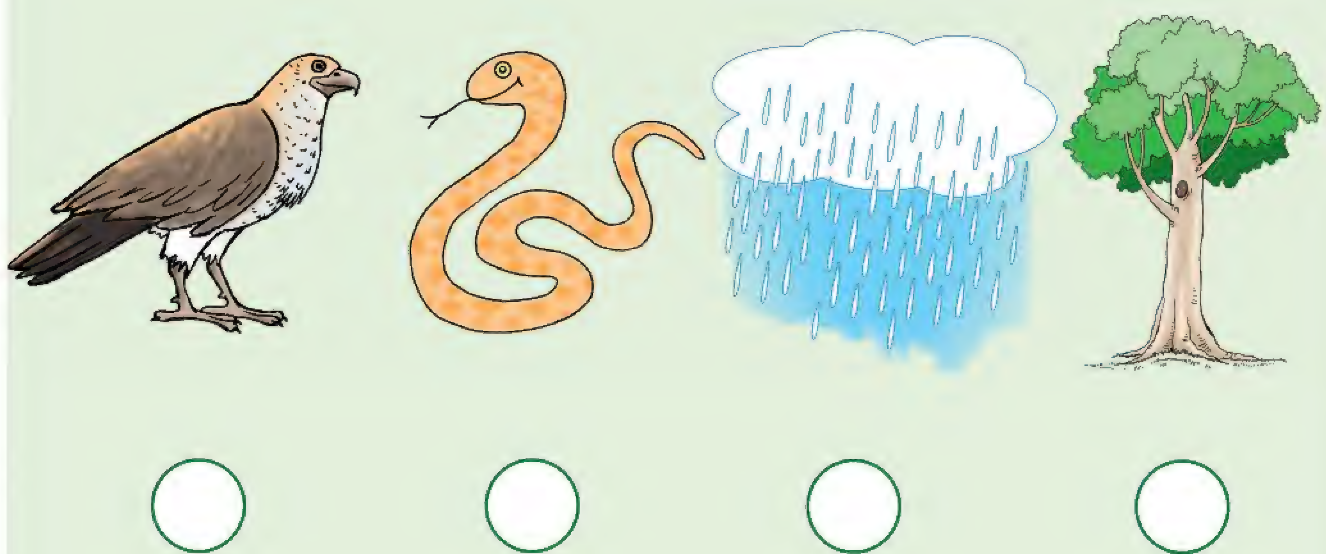

وانەی ٢

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ر/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

دار   دا   ر

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ر) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

دار   باران   مار   باز

(ر) بخەرە ناو چەماوەیەک.

گرد   دیوار   کۆلارە   قاز

دەڵێم.

ر   ر   ر

دارا

دا

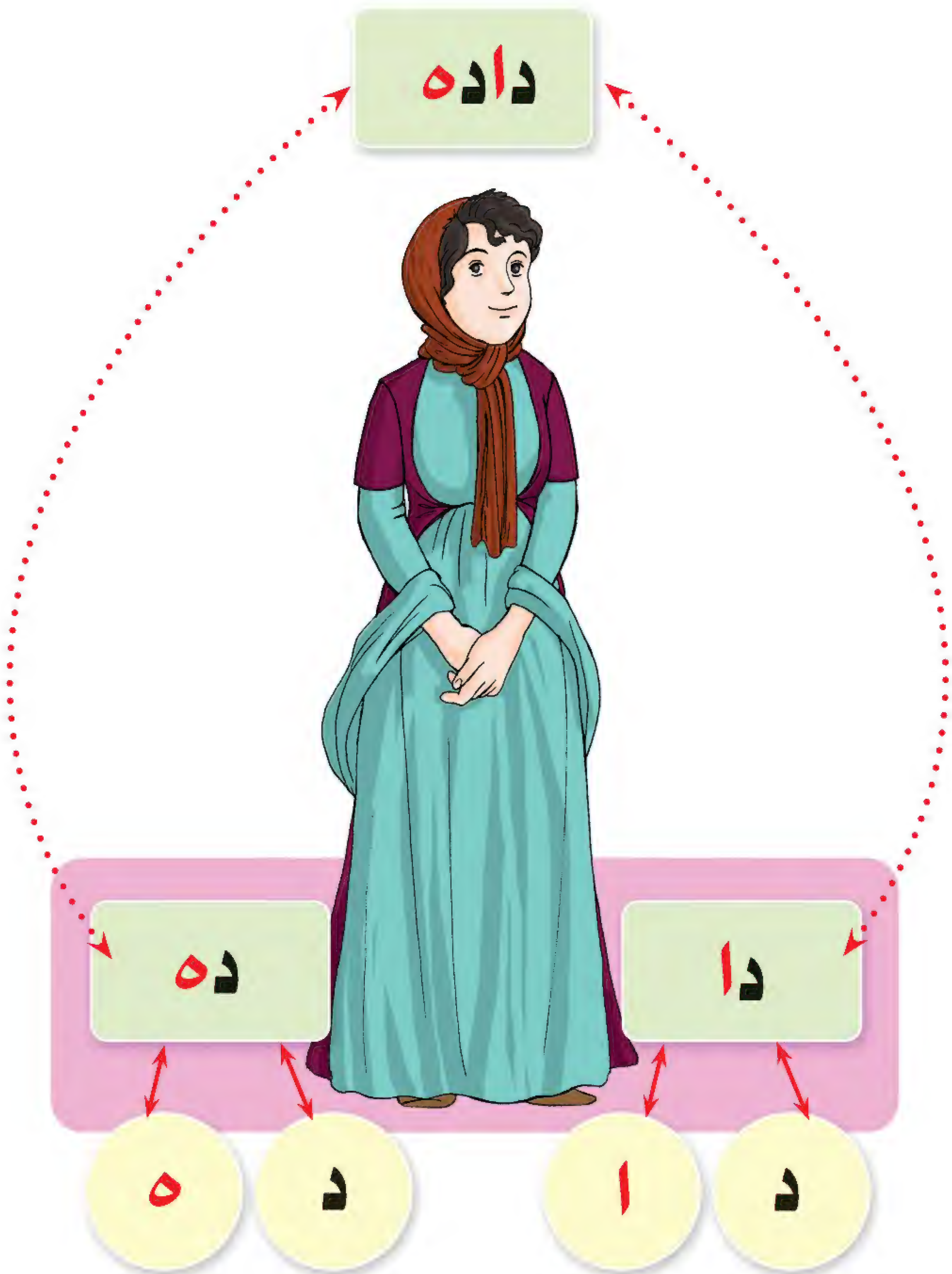
را

د

ا

ر

ا

داده
ده
دا
ه
د
ا
د

پیتی (ر) دەنووسم:

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

دار دار دار دار

ر ر ر ر

ر

ر

ر

ر

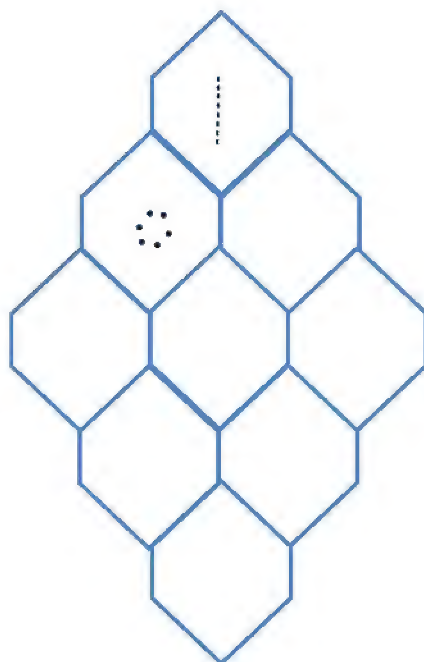
دار

دارا

من ڕێز لە مامۆستای خۆم دەگرم.

چالاکی (٢)

پیتی (ا) دەنووسم.   پیتی (د) دەنووسم.

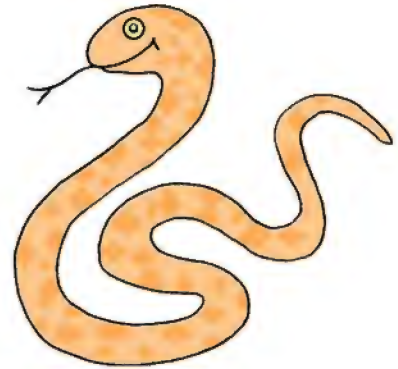
چالاکی (٣)

(د) بدۆزەوە، نیشانەی بکە.

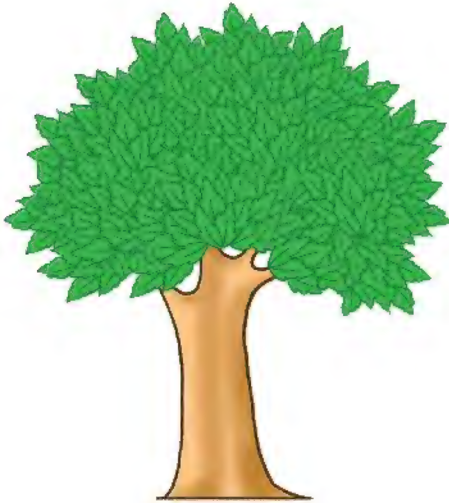

چالاکی (٤)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ر) بنووسە.

ما....

دا....

بـ....ۆ

دە....گا

چالاکی (٥)

نیشانەی (✓) یان (✗) دابنێ.

وانەی ٣

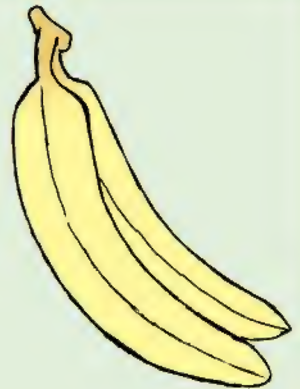
ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ز/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

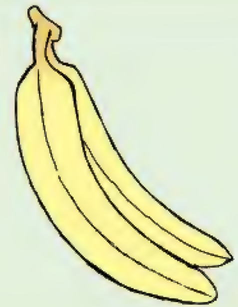

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

مۆز   مۆ   ز

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ز) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

مۆز	بۆق	بزن	قاز

(ز) بخەرە ناو چەماوەیەک.

نەورۆز   وەرزش   زانکۆ   شەقام

دەڵێم.

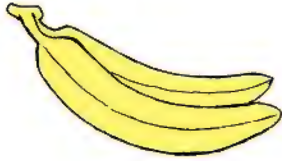
ز   ز   ز

بیرخستنەوە

د   ر   ە   ا   ز

پیتی (ز) دەنووسم: ز

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

مـۆز مـۆز مـۆز مـۆز

ز ز ز ز

ز

ز

ز

ز

زا

زە

من لەگەڵ هاوڕێکانی خۆم تەبام.

چالاکی (٢)

ببینه و بڵێ.

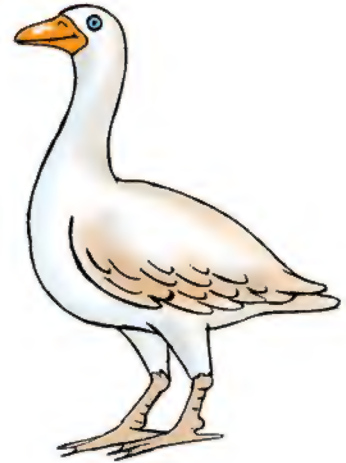
چالاکی (٣)

(ز) بدۆزەوە، نیشانەی بکە.

چالاکی (٤)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ز) بنووسە.

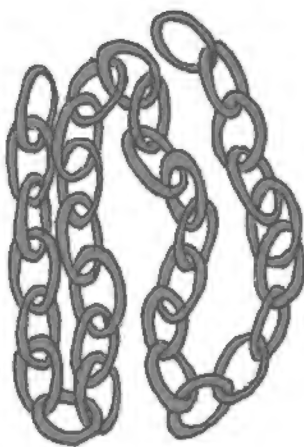
قا....

با....اڕ

بـ....ن

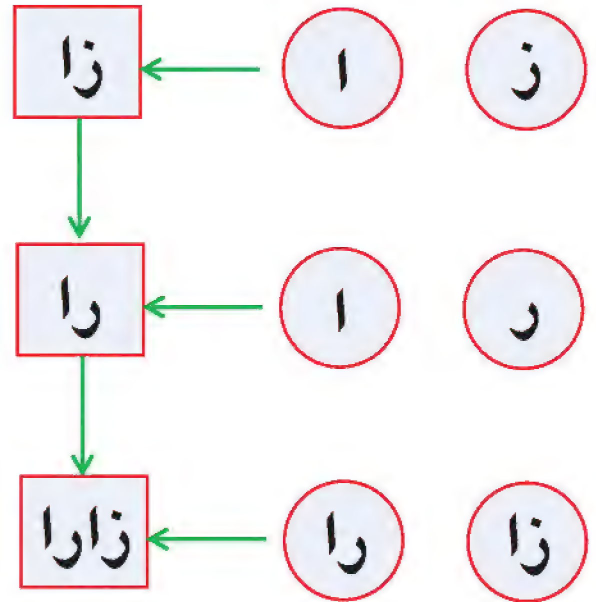

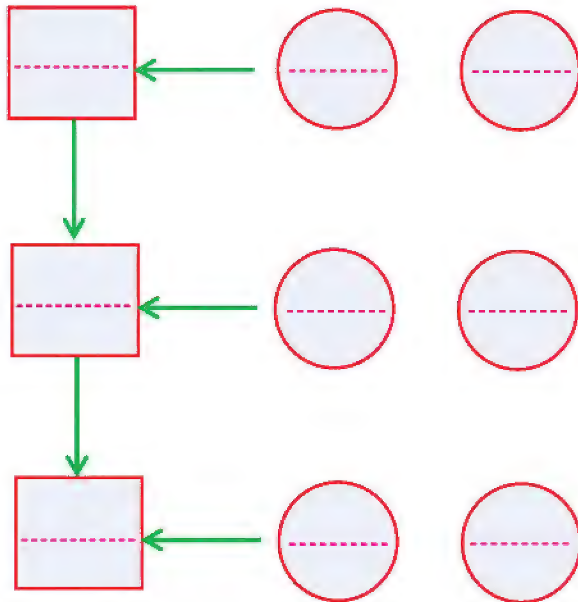
...ریـ....ە

چالاكی (٥)

(ز ، ا ، ز ، ا)

لێكبدە، بخوێنەوە.

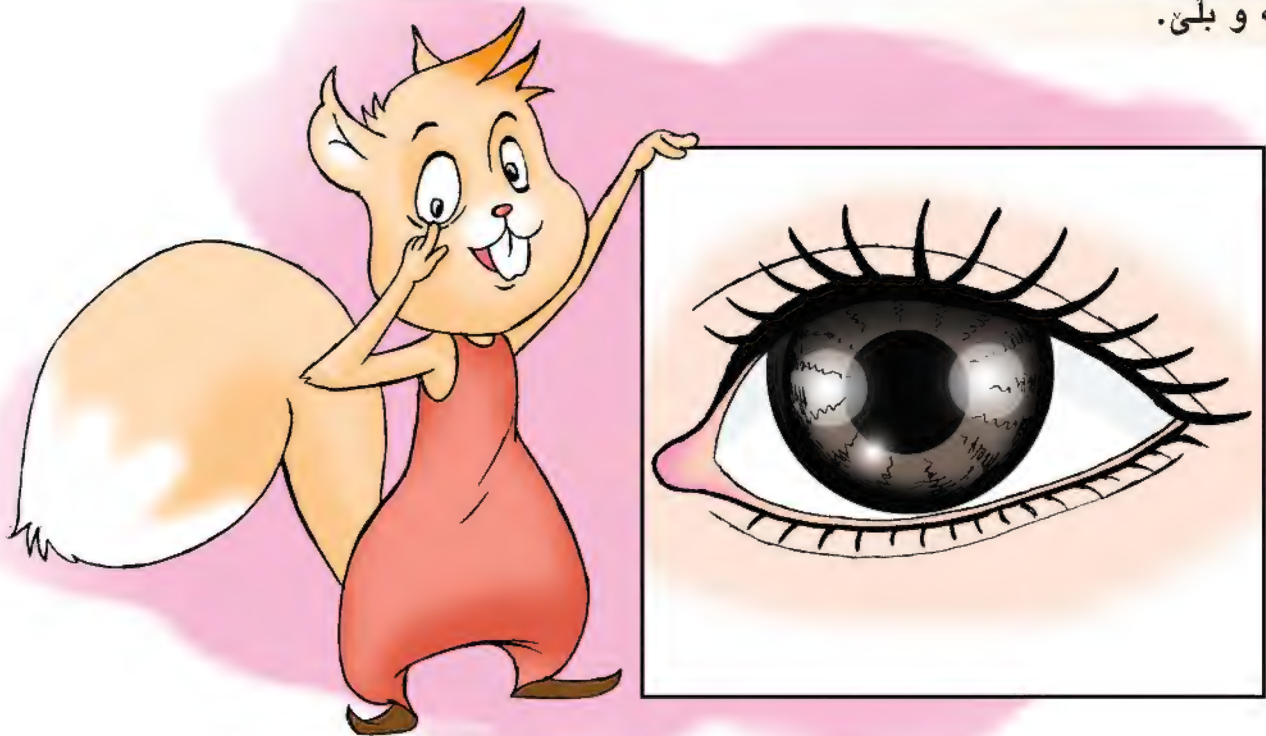
چالاكی (٦)

بخوێنەوە، بنووسەوە.

دارا　　زەرد　　زارا　　دادە

وانەی ٤

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /و/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

چاو　　چا　　و

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (و) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

پیاو　　کڵاو　　کوڕ　　کچ

(و) بخەرە ناو چەماوەیەک.

زەیتون　　کەوەر　　پیاز　　ڕێواس

دەڵێم.

و　　و　　و

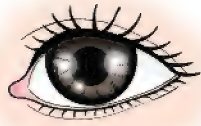
بیرخستنەوە

د　　ر　　ه　　ا　　ز　　و

پیتی (و) دەنووسم:

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

چاو چاو چاو چاو

و و و و

و

وا

وە

وەرز

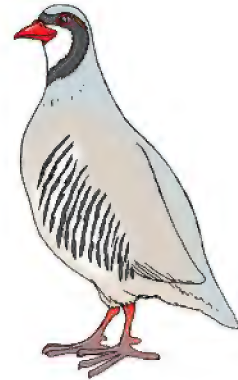
وەرە

دەروازە

من لەسەر دیوار نانووسم.

چالاكی (٢)

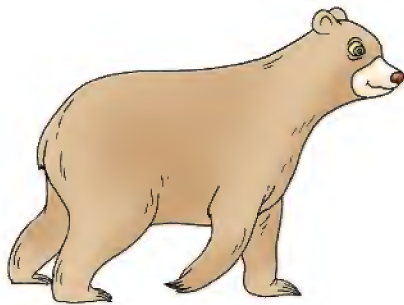
ناوی وێنەكان بڵێ، پیتی (و) بنووسە.

كە....

كـ....ڕ

....رچ

چالاكی (٣)

(و) بدۆزەوە، نیشانەی بكە.

چالاكی (٤)

ببینە و بڵێ.

چالاكی (٥)

بنووسەوە، بخوێنەوە.		لێكبدە.		
------------------		را	زا	
------------------		رە	وە	
------------------------		وە	رە	دە

چالاکی (٦)

لە هاوڕێکەت پرسیار بکە.

١- هەفتە چەند ڕۆژە؟

٢- ڕۆژەکانی هەفتە بژمێرە؟

٣- ئەمڕۆ چەند شەممەیە؟

٤- کام ڕۆژ پشووە؟

چالاکی (٧)

بخوێنەوە، بنووسەوە.

زارا وەرە دەرەوە.

دارا وەرە دەرەوە.

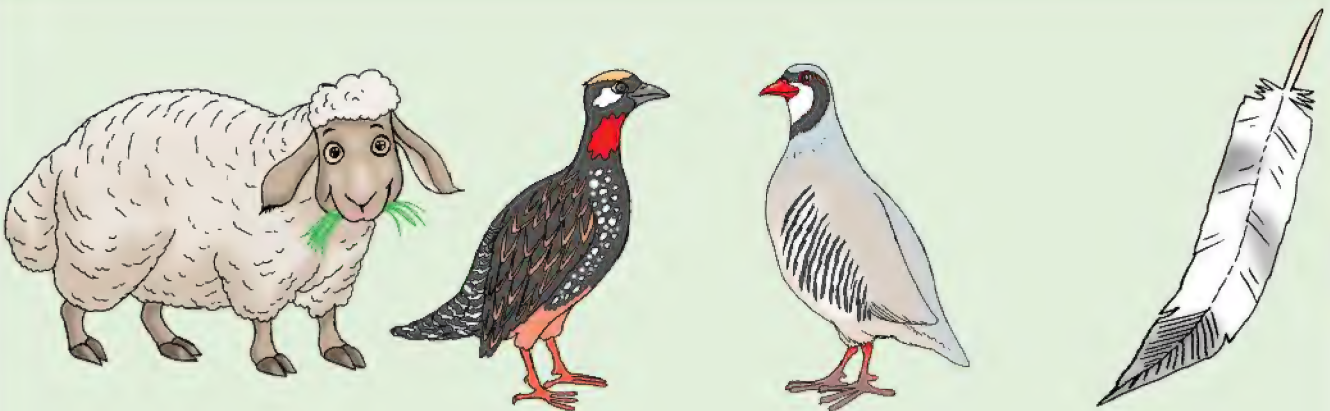
وانەی ٥

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ڕ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

مەڕ　　مە　　ڕ

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ڕ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

پەڕ　　کەو　　پۆڕ　　مەڕ

(ڕ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

کڕێوە　　ڕەشەبا　　زریان　　ڕۆژ

دەڵێم.

ڕ　　ڕ　　ڕ

بیرخستنەوە

د　ر　ە　ا　ز　و　ڕ

پیتی (ڕ) دەنووسم:

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

مەڕ مەڕ مەڕ مەڕ

ڕ ڕ ڕ ڕ

ڕ

ڕا

ڕە

ڕەز

ڕاز

ڕەوا

من ددانەکانم پاکوخاوێن ڕادەگرم

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ڕ) بنووسە.

....ۆژ

کو....

چالاکی (٣)

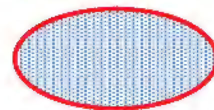
(ڕ) بدۆزەوە، نیشانەی بکە.

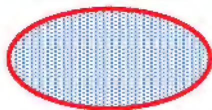
چالاکی (٤)

نیشانەی (✓) یان (✗) دابنێ.

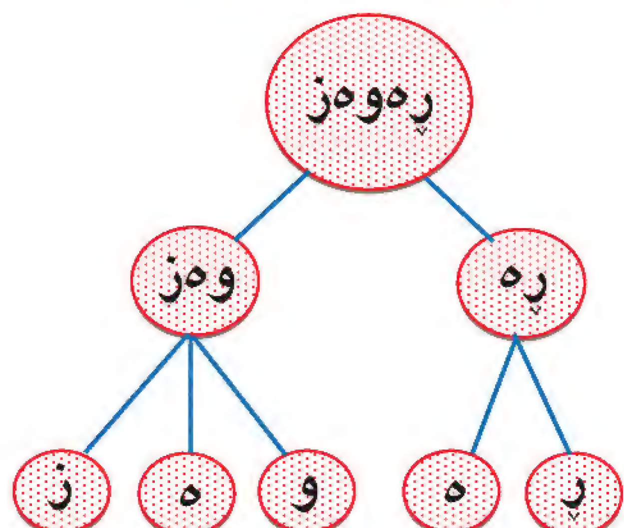

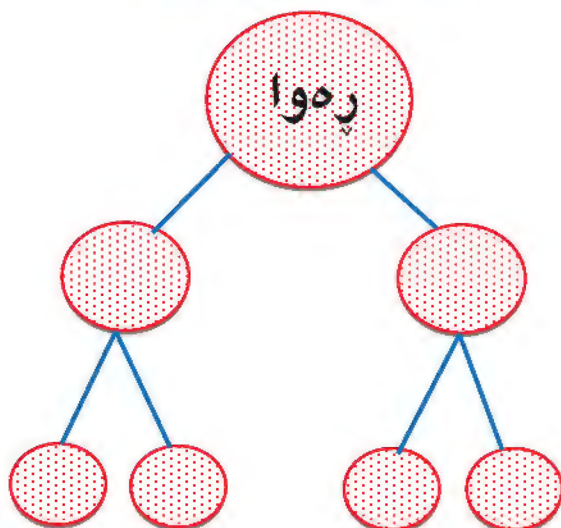

چالاکی (٥)

بخوێنەوە.

هەڵوەشێنەوە.

چالاكی (٦)

بخوێنەوە، بنووسەوە.

ڕاز ڕەوا ڕەوەز

ڕاز و ڕەوا

ڕەوەز و ڕاز

ڕەوەز وەرە دەرەوە.

ئاكاری ئاخاوتن

٣
سوپاس.

٤
شایانی نییە.

وانەی ٦

ببینە و بڵێ.

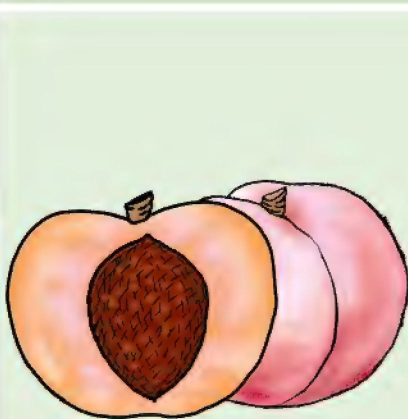

ناوی وێنەکان بڵێ.

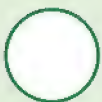
بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ۆ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

دۆ   د   ۆ

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ۆ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

نۆ   ترێ   مۆز   خۆخ

(ۆ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

تۆپ   تۆڕ   نۆک   نیسک

دەڵێم.

ۆ   ۆ   ۆ

بیرخستنەوە

د   ر   ە   ا   ڕ   و   ز   ۆ

پیتی (ۆ) دەنووسم:

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

دۆ دۆ دۆ دۆ

ۆ ۆ ۆ ۆ

ۆ

ۆ

ۆ

ۆ

دۆ

زۆر

من درۆ ناکەم.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ۆ) بنووسە.

مـ....م

بر....

مـ....ڕ

چالاکی (٣)

(ۆ) بدۆزەوە، نیشانەی بکە.

چالاکی (٥)

بڵێ، چۆن دۆ ئامادە دەکەین؟

چالاکی (٦)

لێکبدە.		بنووسە، بخوێنەوە.
ڕۆ زا		....
ڕا زاو		....
دە رە وە		....

چالاکی (٧)

بخوێنەوە، بنووسەوە.

دۆ	ڕۆژا	زۆر	ڕازاو

ڕازاو وەرە.

دۆ زۆرە.

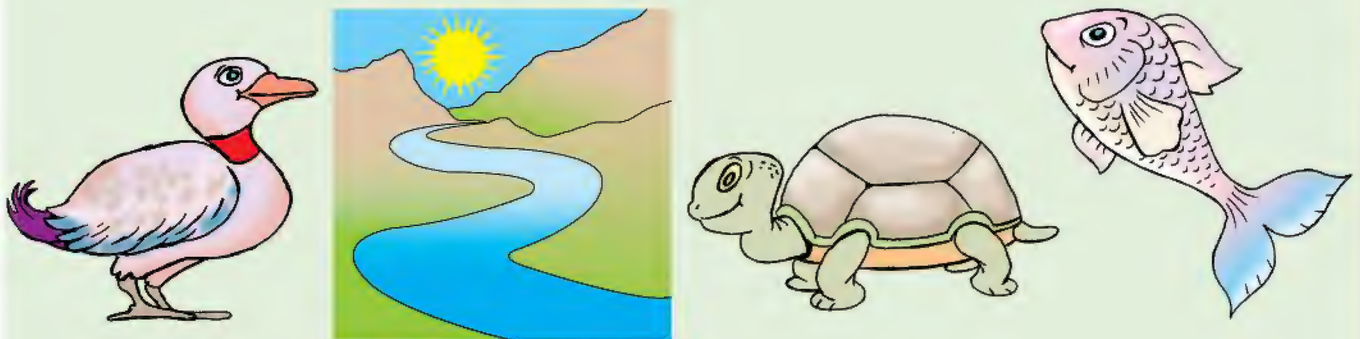
وانەی ٧

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ی یـ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

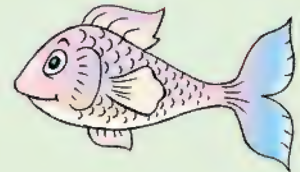

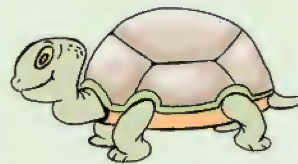
جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

نەی نە ی (ی یـ)

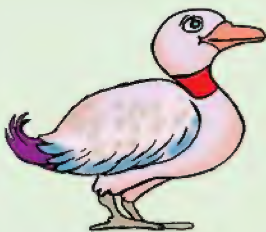
ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ی یـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

ماسی	کیسەڵ	ڕووبار	مراوی

(ی یـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

سیدی زەماوەند گۆرانی یاری

دەڵێم.

ی یـ ی یـ

بیرخستنەوە

ۆ ڕ و ر د ا ز ە ی یـ

پیتی (ی یـ) دەنووسم: ی یـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

نەی نەی نەی نەی

ی ی ی ی

ی

یـ یـ یـ یـ

یـ

یا

یە

یاری

من یارمەتی دایک و باوکم دەدەم.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ی یـ) بنووسە، بخوێنەوە.

زر....زە

د....ار....

چالاکی (٣)

(ی یـ) بدۆزەوە، نیشانەی بکە.

ھ ئـ یـ ۆ یـ ژ ا ی ت ی ر پ یـ ا ی

چالاكی (٤)

بخوێنەوە بڕگە بكە.

یاری		یا	ری
یاوەر			
دایە			
دەریا			

چالاكی (٥)

بخوێنەوە، بنووسەوە.

دایە	یاوەر	دایە و یاوەر

ئێک و دو

ئێـــــک و دو
ڕابــــــە زوو

ســـێ و چوار
بــکـە غــــار

پێـنج و شەش
گــولا گــەش

حەفت و هەشت
چوومە گەشت

نــەهـ و دەهـ
خـــویندنگەهـ

پیر خدر سلێمان

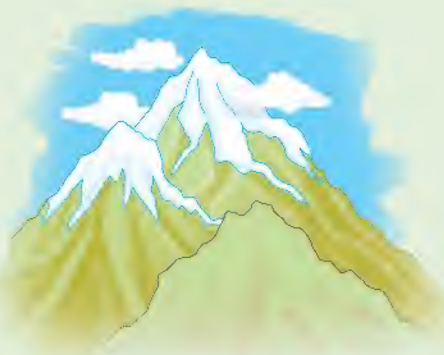
وانەی ٨

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ئـ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

ئـاو ئـــــاو (ئـ)

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ئـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

ئەسپ	چیا	ئاگر	ئاڵا

(ئـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

ئـاسمان ئـاڵا هەتاو ئـەستێرە

دەڵێم.

ئـ ئـ ئـ

بیرخستنەوە

ۆ ز ا ر و ە ڕ ی یـ ئـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

ئـــاو ئـــاو ئـــاو ئـــاو

ئـــ ئـــ ئـــ ئـــ

ئـ

ئا

ئە

ئاو

ئەو

ئارد

ئاو سەرچاوەی ژیانە.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ئـ) بنووسە، بخوێنەوە.

....ەو

....ەوە

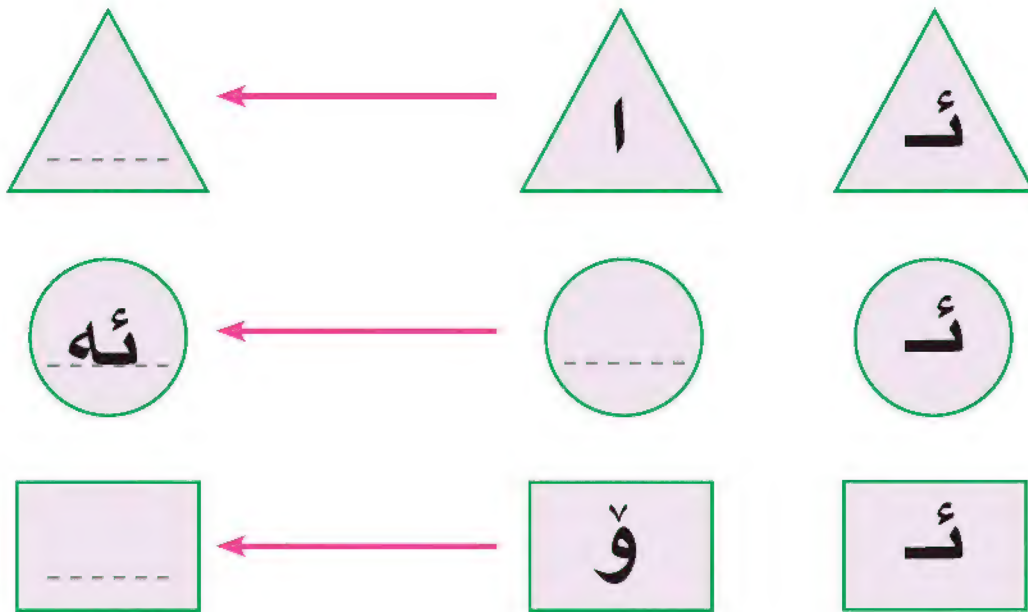
چالاکی (٣)

(ئـ) بدۆزەوە، نیشانەی بکە.

ھ ئـ یـ ئـ و ی ا ئـ ت بـ و ن ا ئـ

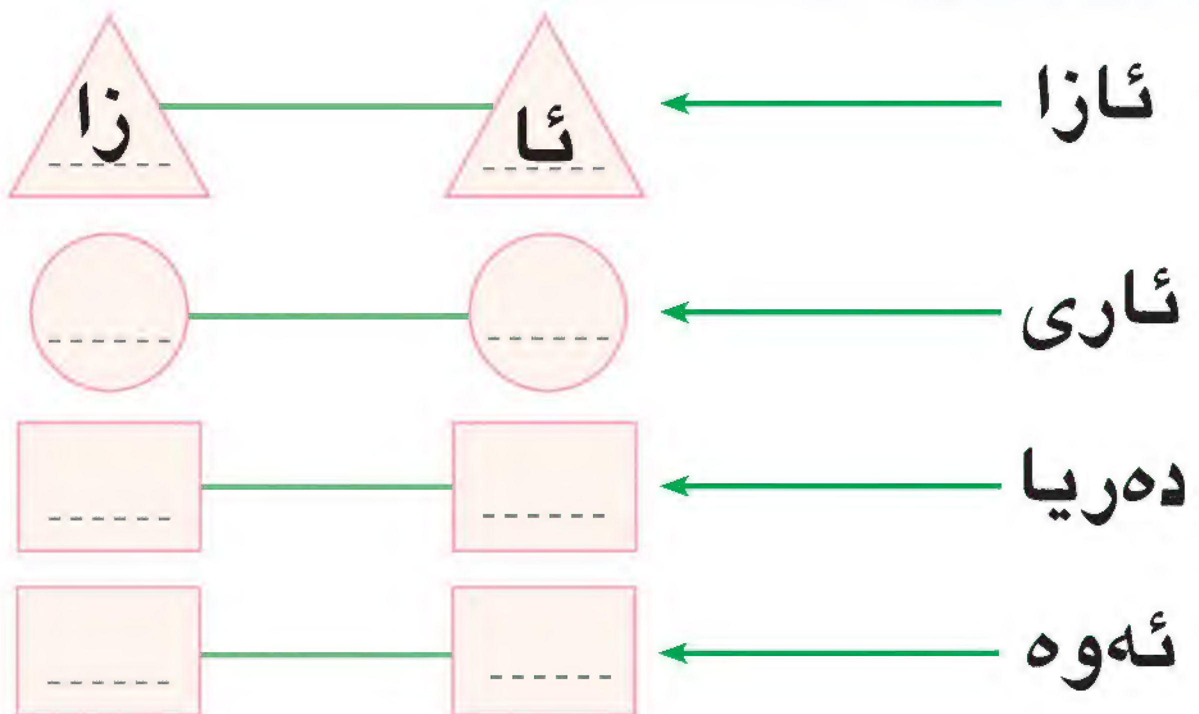
چالاکی (٤)

لێکبدە، بڕگە بخوێنەوە.

چالاکی (٥)

بخوێنەوە، بڕگە بکە.

چالاکی (٦)

ببینە، بڵێ.

بخوێنەوە.

دەریا

– ئاری، ئاری وەرە.
ئەوە دەریایە.
– ئۆی! ئاوی دەریا زۆرە.

بنووسەوە.

ئاری وەرە.	ئاوی دەریا زۆرە.
----------------------------	----------------------------
----------------------------	----------------------------

وانەی ٩

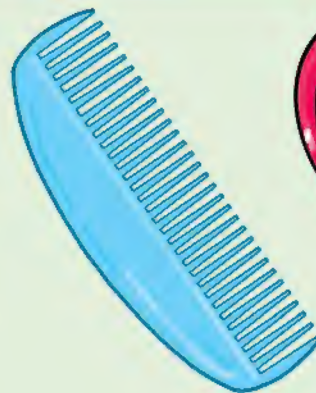
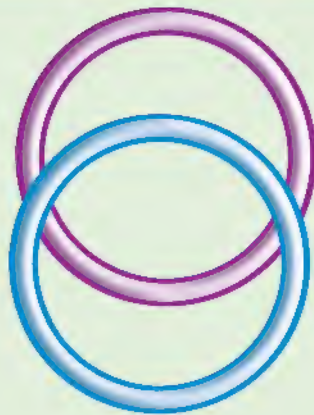

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ن نـ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

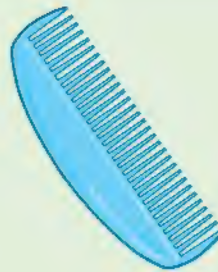
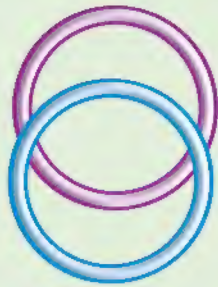

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

نان   نا   ن   (ن نـ)

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ن نـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

ئاوێنە   شانە   بازن   گوارە

(ن نـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

برنـج   گەنـم   ددان   لێو

دەڵێم.

ن   نـ   ن   نـ

بیرخستنەوە

ۆ   د   ز   ا   ر   و   ە   ڕ   ئـ   ی یـ   ن نـ

پیتی (ن نـ) دەنووسم: ن نـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

نا نا نا نا

ن

نـ

نا

نە

نان

دەستپاکی ڕەوشتێکی جوانە.

چالاکی (٢)

ئەمانە چی دەکەن؟ پیتی(ن نـ) بنووسە ، بخوێنەوە.

ڕ...یـ....   ئاودا....

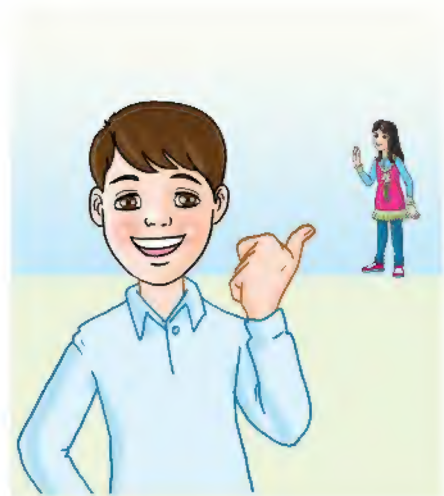
چالاکی (٣)

(ن نـ) بدۆزەوە، ڕەنگ بکە.

چالاکی (٤)

(ئەو ، ئەوان) لە شوێنی ڕاست دابنێ.

....

....

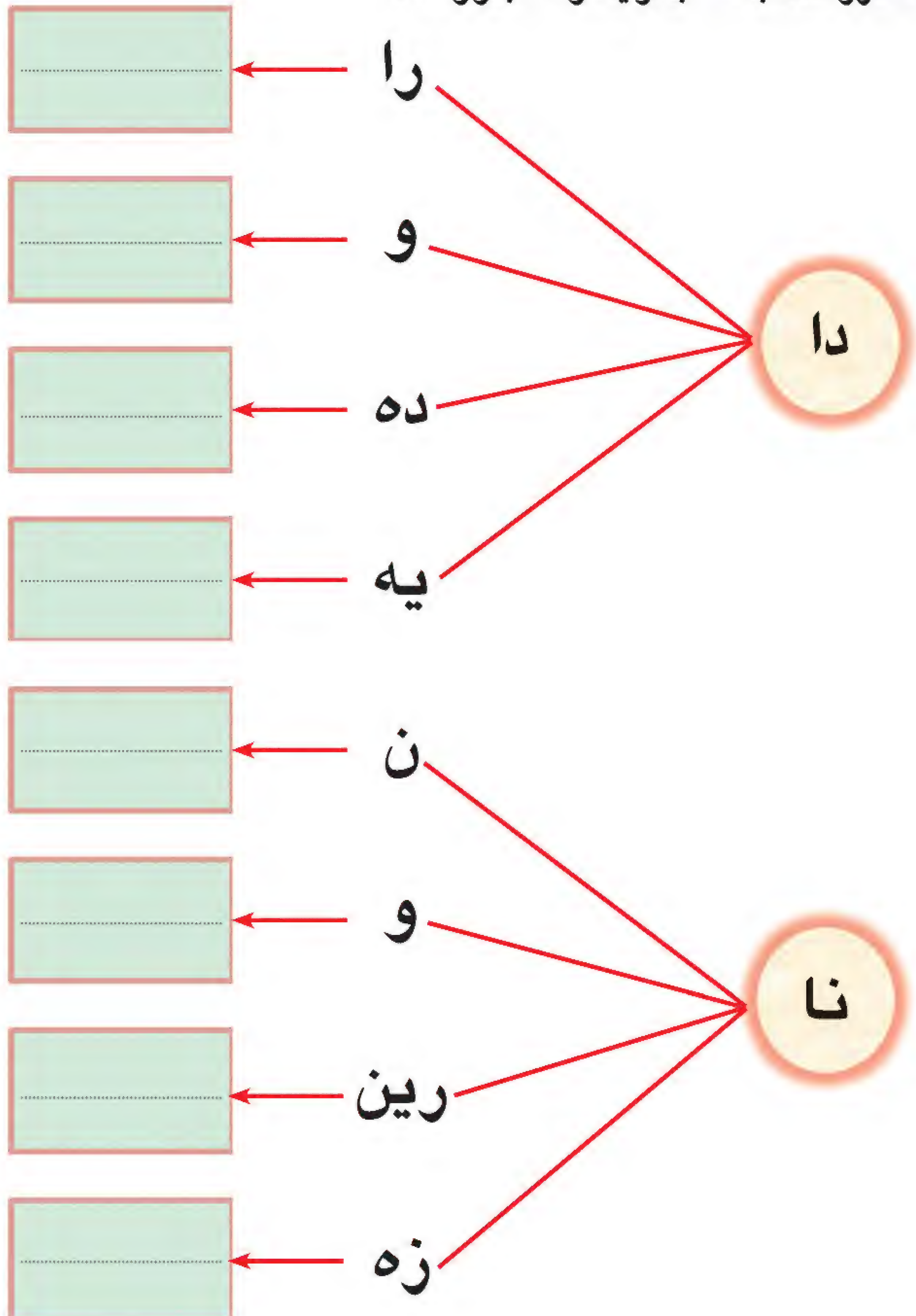
چالاکی (٥)

بڕگە گونجاوەکان بەیەک بگەیەنە.

نەو	زن
زا	ڕۆز
با	نا

چالاکی (٦)

وشه دروست بکه، بخوێنەوە، بنووسه.

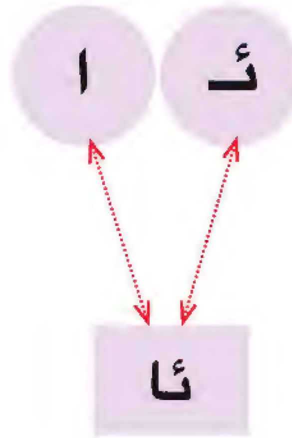
چالاکی (٧)

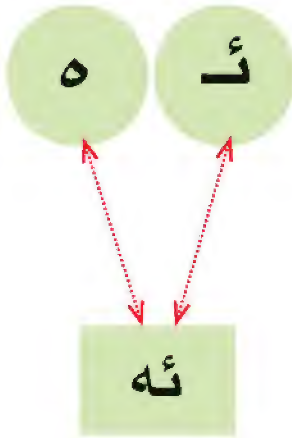
بخوێنەوە، بنووسەوە.

نەورۆز	نانەوا	نۆ

زانا	زانا نانەوایە.

ئـ + ا + و = ئاو

ئـ + ە + و = ئەو

ئـ + ە + و + ا + ن = ئەوان

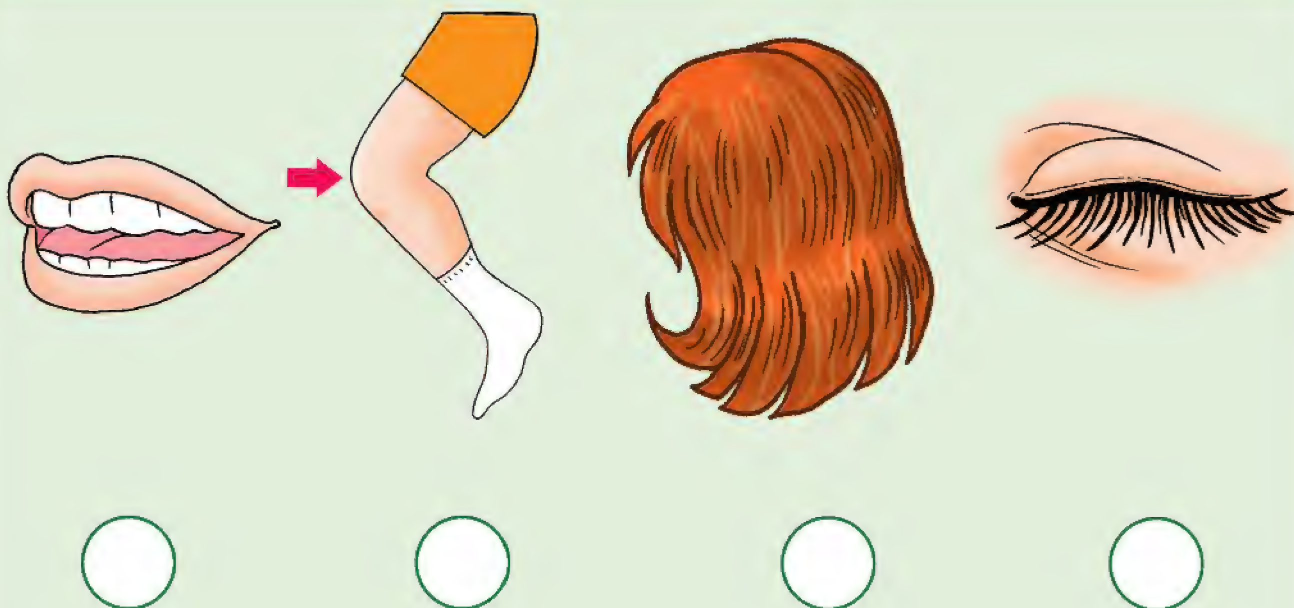
وانەی ١٠

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ژ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

ڕۆژ ڕۆ ژ

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ژ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

برژانگ قژ ئەژنۆ دەم

(ژ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

ژوور پەرژین زارا مێوژ

دەڵێم.

ژ ژ ژ

بیرخستنەوە

ۆ ز ا ر و ە ڕ ن نـ ژ

پیتی (ژ) دەنووسم:

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

ڕۆژ ڕۆژ ڕۆژ ڕۆژ

ژ ژ ژ ژ

ژ

ژا

ژە

ڕۆژ

ئەژنۆ

ژیان

من کاتی خۆم بەفیڕۆ نادەم.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ژ) بنووسە ، بخوێنەوە.

ڕ....ان

قـ....

...یـ...ک

چالاکی (٣)

(ژ) بدۆزەوە، ڕەنگ بکە.

ر	ۆ	ز	ن
ژ	ک	ژ	یـ
ی	ا	ن	ه
و	ڕ	د	ژ
ژ	ی	نـ	یـ

چالاکی (٤)

ببینە، بڵێ.

بخوێنەوە.

ژیان و ئەژی

دارا و زارا وەرن.

ژیان و ئەژی دار ئاو دەدەن.

بنووسەوە.

ژیان و ئەژی دار ئاو دەدەن.

بڵێن بەڵێ

مـنـدالان گوێتان لێیـە
من ئەو پەیامـەم پێیە

لـە ئـێستاوە کـە وردن
هەر کەسێ بانگی کردن

لــە وەڵامـــا وشیـار بن
بـــەڕێزەوە دیـــار بن

ژیــریی خـۆتان بنوێنن
(بــەڵێ) بــەکـار بهێنن

حاتەم باتاسی

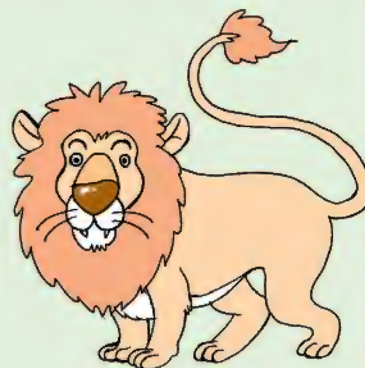
وانەی ١١

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ێ ێـ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

٣

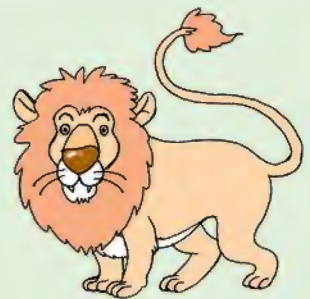

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

دێ د ێ (ێ ێـ)

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ێ ێـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

٣

شێر	ڕێوی	ورچ	سێ

(ێ ێـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

زێوێ ئاکرێ بۆکان هەولێر

دەڵێم.

ێ ێـ ێ ێـ

بیرخستنەوە

ڕ ۆ ز و ن نـ ر ژ ێ ێـ

پیتی (ێ ێـ) دەنووسم: ێ ێـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

دێ دێ دێ دێ

ێ ێ ێ ێ

ێ

ێـ ێـ ێـ ێـ

ێـ

دێ

ئێوە

ئێوارە

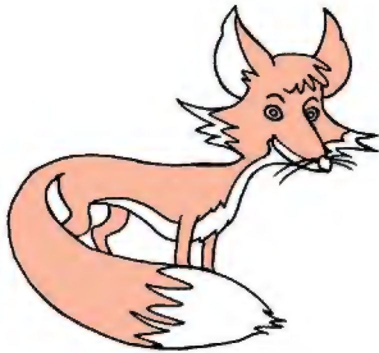
ئاووهەوای دێیەکەمان خۆشە.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ێ ێـ) بنووسە ، بخوێنەوە.

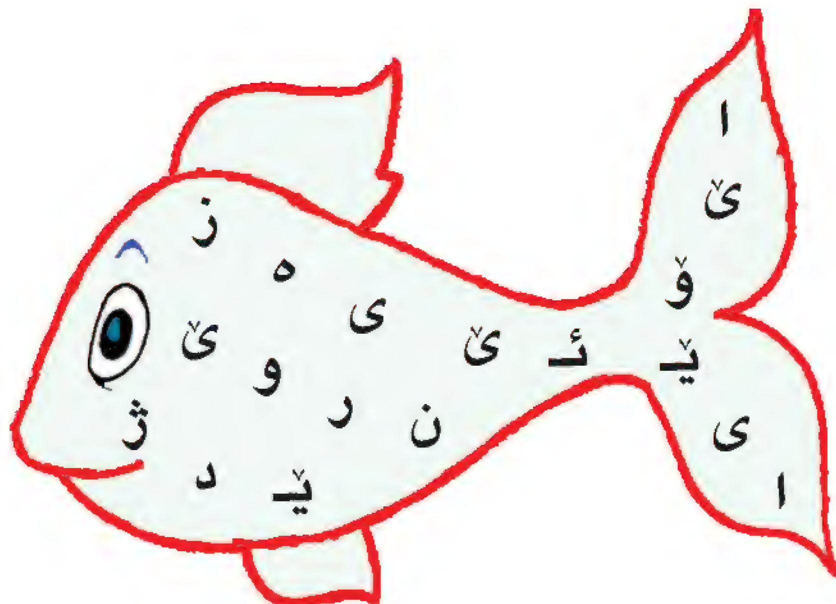
و...نە

ڕ....وی

چالاکی (٣)

(ێ ێـ) بدۆزەوە، دەوربدە.

چالاکی (٤)

بنووسە، بخوێنەوە.		لێکبدە.		
....	←	وە	+	ئێـ
....	←	نێ	+	دوێـ
....	←	وی	+	ڕێـ

چالاکی (٥)

بخوێنەوە، بڕگە بکە، پیتەکان بنووسەوە.

وێنە

ئێوارە

چالاکی (٦)

ببینە، بڵێ.

بخوێنەوە.

ڕێ

ئەوە ڕێیە.

ئەوە ڕێی دێیە.

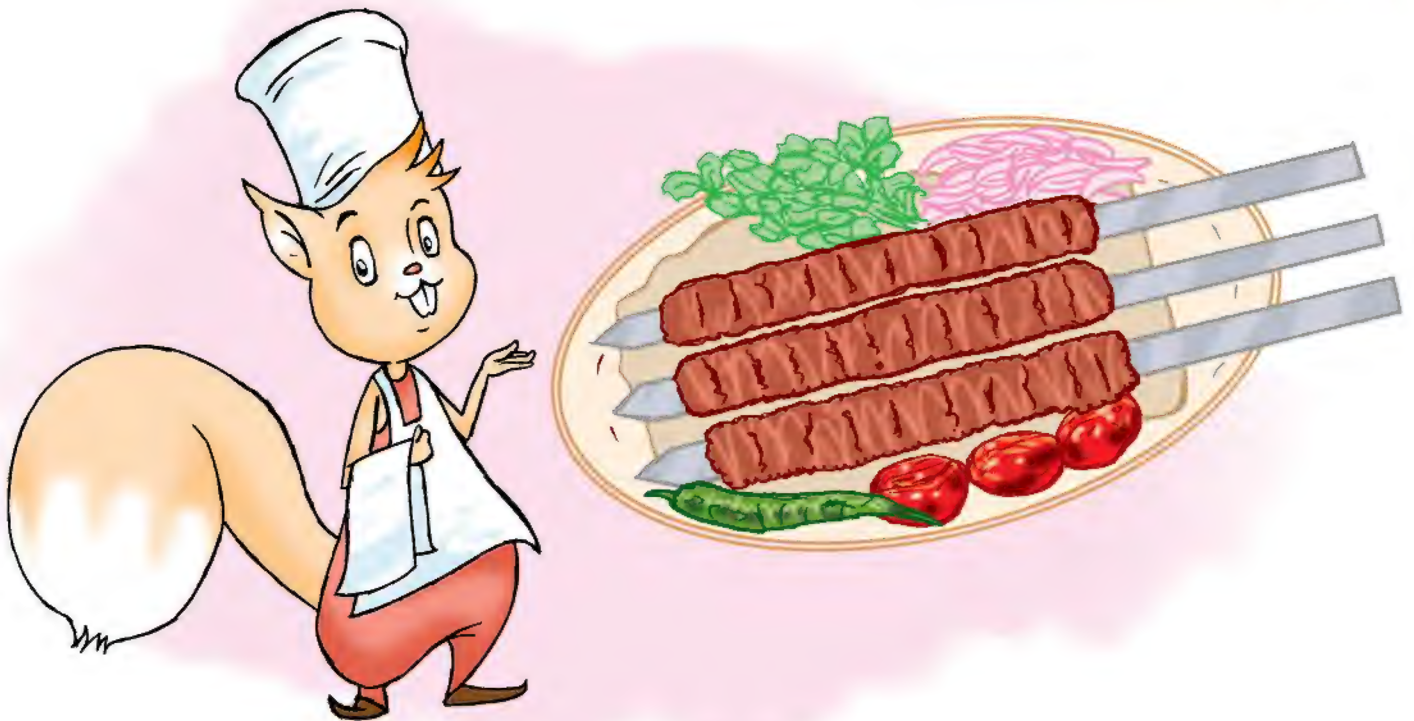
ئەو دێیە داری زۆرە.

بنووسەوە.

ئەو دێیە داری زۆرە.

وانەی ١٢

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ب بـ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

کەباب کەبا ب (ب بـ)

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ب بـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

با

بەفر

باران

هەور

(ب بـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

بزن کەڵەباب بولبول مریشک

دەڵێم.

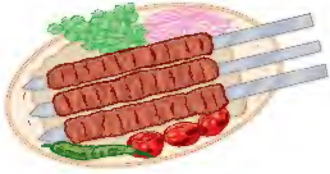
ب بـ ب بـ

بیرخستنەوە

ه ن نـ ێ یـ ا ژ ڕ ئـ و ۆ ب بـ

پیتی (ب بـ) دەنووسم ب بـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

کەبا کەبا کەبا کەبا

ب

بـ

با

بە

کەباب

پارووی بچوک قوت دەدەم،

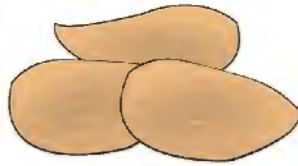
ئەوسا پارووی تر دەکەم.

چالاکی (٢)

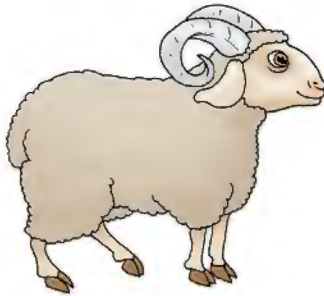
ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ب بـ) بنووسە، بخوێنەوە.

کەڵە....ا.....

....اوی

....ـەران

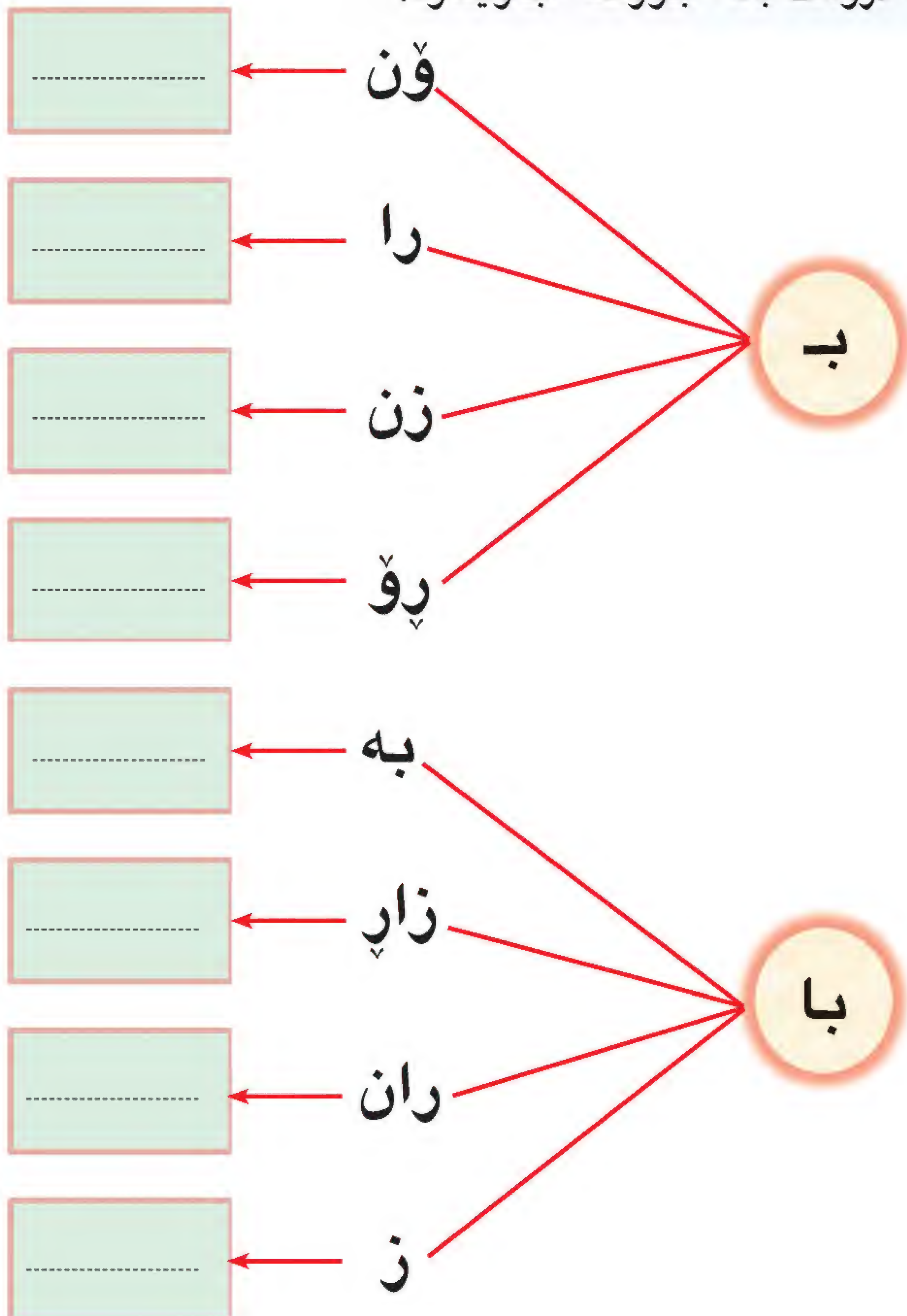
چالاکی (٣)

(ب بـ) بدۆزەوە، نیشانەی بکە.

چالاكی (٤)

وشه دروست بكه، بنووسه، بخوێنه‌وه.

چالاکی (٥)

ببینه، بڵێ.

بخوێنەوە.

بزن

زارا: بابە بڕوانە، ئەو بەرانانە!

بابە: زارا ئەوانە بەران نین، ئەوانە بزنن.

بنووسەوە.

بابە	بڕوانە	بزن
----------------------	----------------------	----------------------
----------------------	----------------------	----------------------

وانەی ١٣

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /س سـ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

ڕێواس ڕێوا س (س سـ)

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (س سـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

سەرباز

ئەفسەر

پۆلیس

پێشمەرگە

(س سـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

گێلاس سێو سەبەتە هەرمێ

دەڵێم.

س سـ س سـ

بیرخستنەوە

ڕ ە ۆ ژ و ا ی یـ ن نـ س سـ

پیتی (س سـ) دەنووسم: س سـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

ڕێواس ڕێواس ڕێواس ڕێواس

س س س س

س

سـ سـ سـ سـ

سـ

سا

سە

ڕێواس

من یارمەتی مرۆڤی پیر دەدەم.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(س سـ) بنووسە، بخوێنەوە.

....ـەر

....ێ

دە....ت

چالاکی (٣)

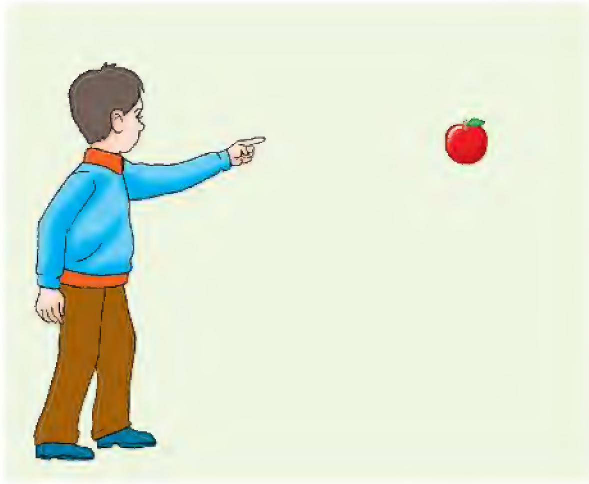
(س سـ) بدۆزەوە، دەوربدە.

چالاکی (٤)

بڕوانە، بڵێ، بنووسە.

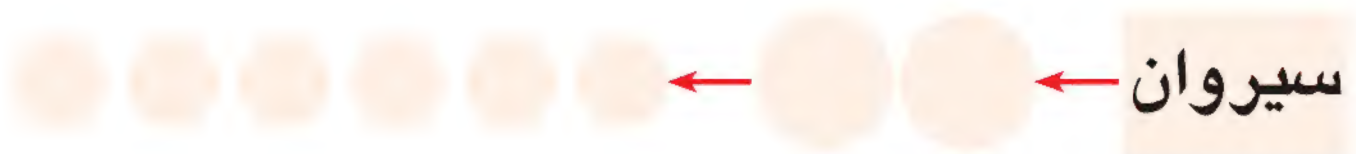
ئەمە..............ـە.

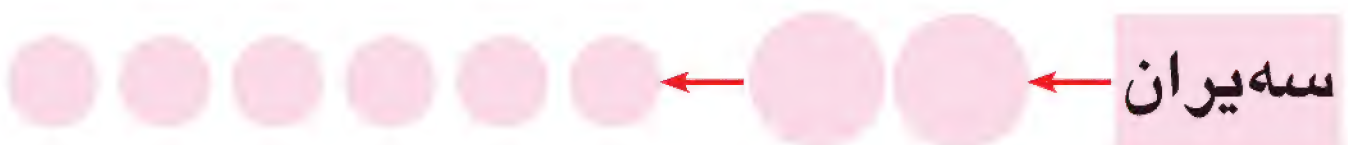
ئەوە..............ە.

چالاکی (٥)

بڕگە بکە، پیتەکان بنووسە.

چالاکی (٦)

بخوێنەوە، بنووسەوە.

ئەوان بۆ سەیران دەڕۆن.

سۆران و سیروان بران.

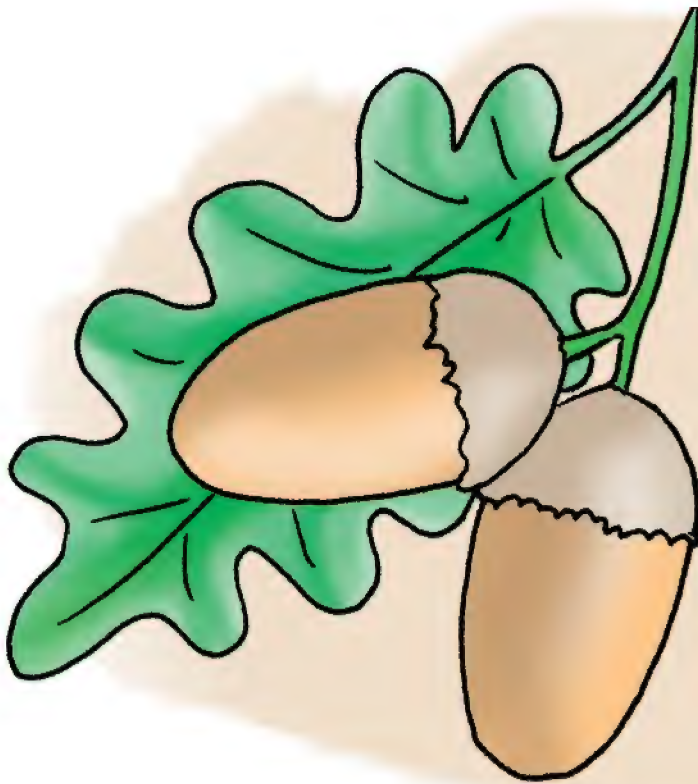
شاری یاری

هاهاها
پەری چەند خێرایە!
خۆتان باش بگرن!
مەترسن هاوڕێیان.

وانەی ١٤

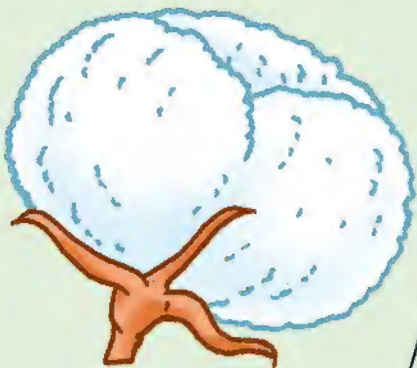
ببینە و بڵێ.

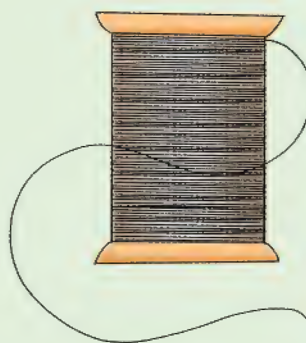

ناوی وێنەکان بڵێ.

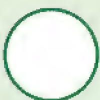
بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /وو/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

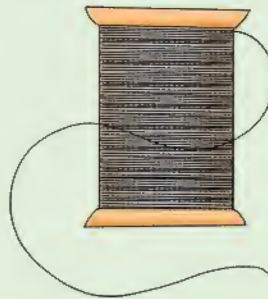
جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

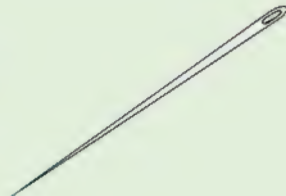
بەڕوو   بەڕ   وو

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (وو) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

دروون   دەزوو   دەرزی   پەموو

(وو) بخەرە ناو چەماوەیەک.

توو   پیاز   توور   مازوو

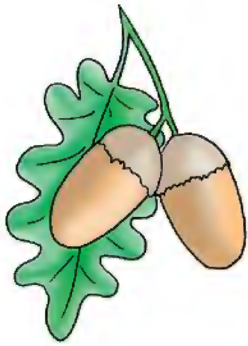
دەڵێم.

وو   وو   وو

بیرخستنەوە

ز   ا   د   ڕ   و   ر   ۆ   وو

پیتی (وو) دەنووسم: وو

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

بەڕوو بەڕوو بەڕوو بەڕوو

وو وو وو وو

وو

وو

بەڕوو

دوور

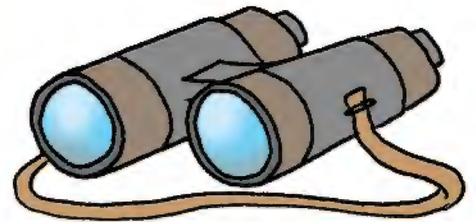
سوور

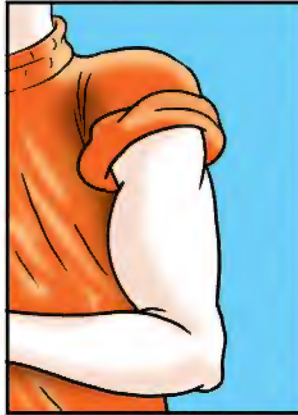
بازوو

من پەڕتوکەکانی خۆم پاکوخاوێن ڕادەگرم.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(وو) بنووسە، بخوێنەوە.

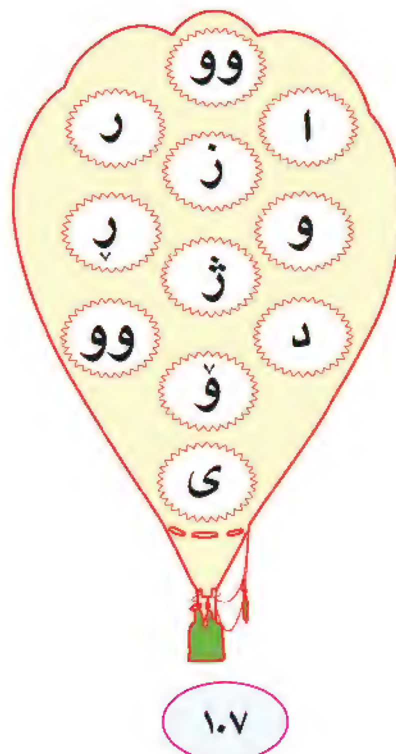

د....ربین   باز....   ماز....

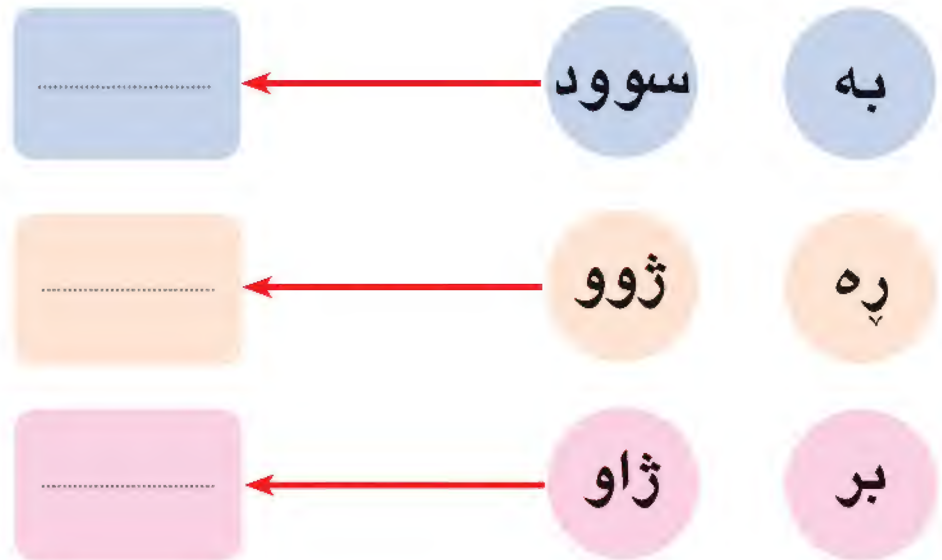
چالاکی (٣)

(وو) بدۆزەوە، ڕەنگ بکە.

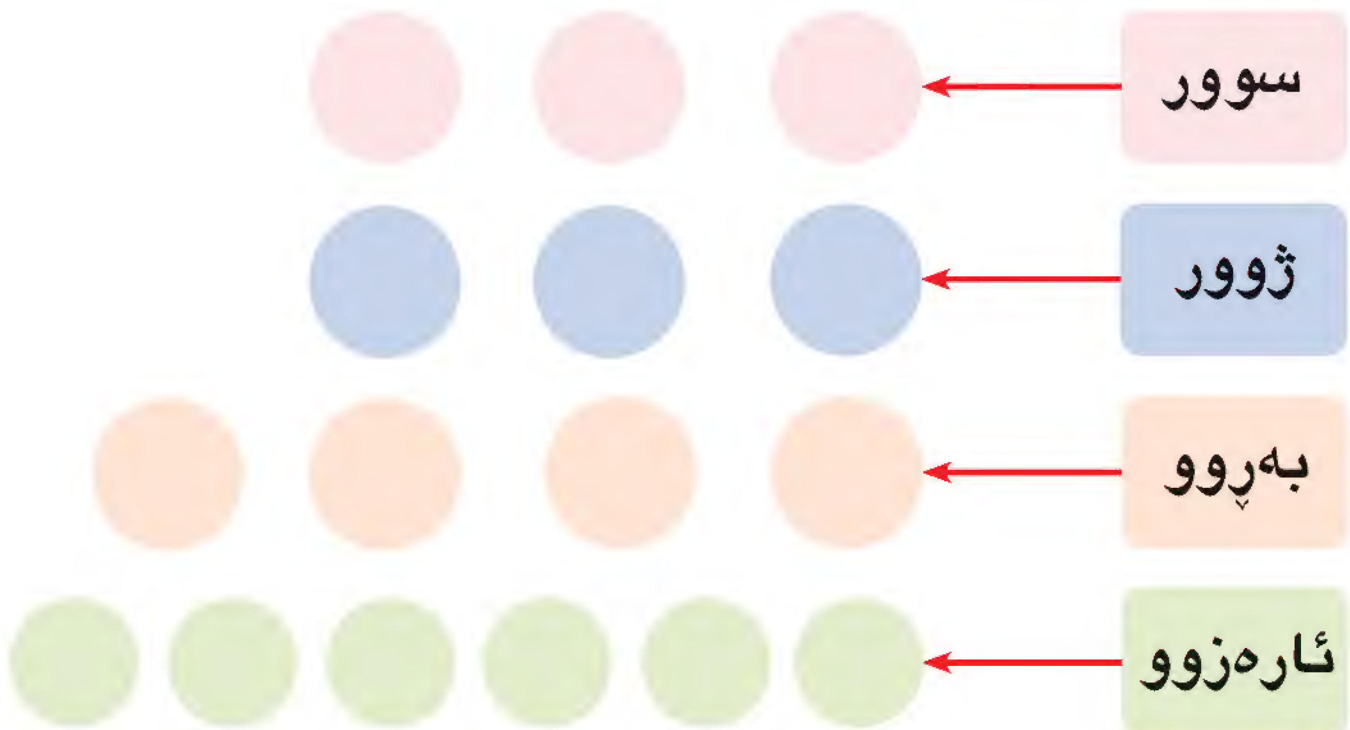
چالاکی (٤)

بڕگەکان لێکبدە، بخوێنەوە.

چالاکی (٥)

بخوێنەوە، پیتەکان بنووسە.

چالاکی (٦)

ببینە، بڵێ.

بخوێنەوە.

بەڕوو

دارا وەرە، ئەو بەڕووانە ببرژێنە.

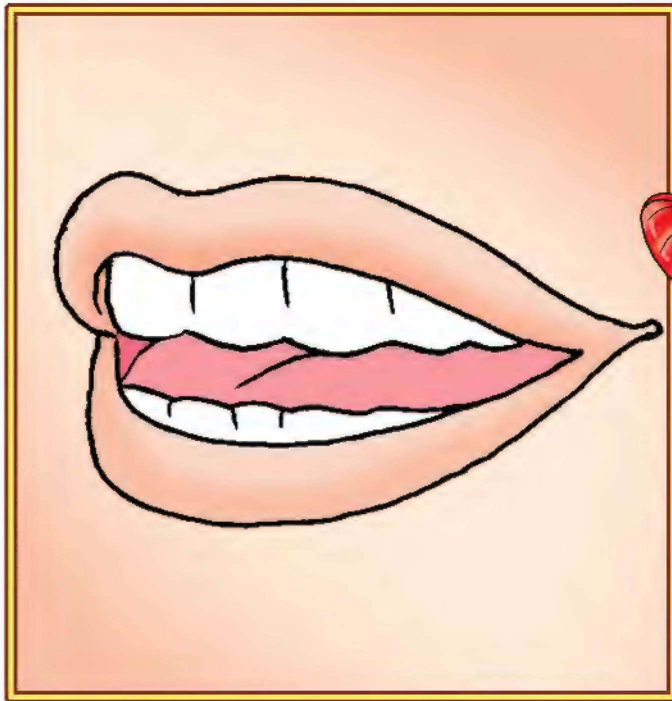
بەڕووی برژاو بەسوودە.

ڕێکبخەوە، بنووسەوە.

(بەسوودە ، برژاو ، بەڕووی)

وانەی ١٥

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /م مـ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

دەم   دە   م   (م مـ)

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (م مـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

شێلم   شەمامە   سڵق   مێو

(م مـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

ماردین   قامیشلۆ   شنۆ   سلێمانی

دەڵێم.

م مـ   م مـ

بیرخستنەوە

ێ یـ   ا   و   ب بـ   ژ   س سـ   وو   ز   م مـ

پیتی (م مـ) دەنووسم: م مـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

دەم دەم دەم دەم

م م م م

م

مـ مـ مـ مـ

مـ

ما

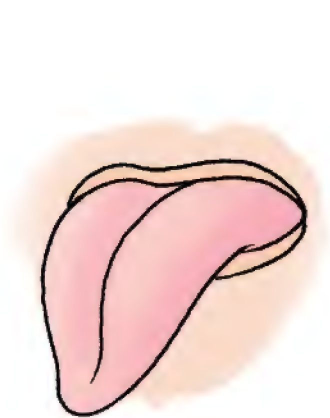
مە

دەم

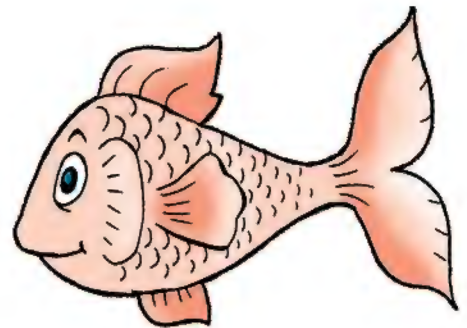
من شەوان زوو دەنوم، بەیانییان زوو
لە خەو هەڵدەستم.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(م مـ) بنووسە، بخوێنەوە.

ز....ان ...ۆ... ....اسی

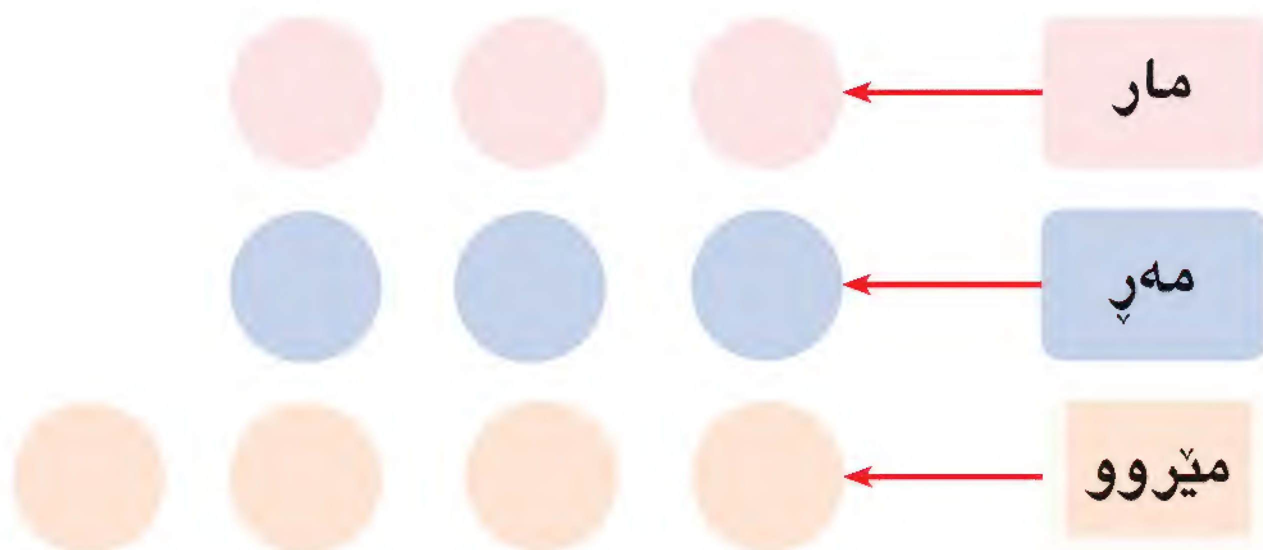
چالاکی (٣)

(م مـ) بدۆزەوە، ڕەنگ بکە.

م	د	ز	و
ۆ	ژ	ی	م
ی	ب	د	ر
م	مـ	ژ	مـ

چالاکی (٤)

بخوێنەوە، پیتەکان بنووسە.

چالاکی (٥)

ئەم هێمایانە بۆچی بەکاردێن؟

چالاکی (٦)

ببینە، بڵێ.

بخوێنەوە.

مێروو

زارا: دارا بڕوانە، ئەم مێرووانە!

دارا: مێروو بەڕیز دەڕۆن!

زارا: من ئازاری مێروو نادەم.

بنووسەوە.

مێروو بەڕیز دەڕۆن!

من ئازاری مێروو نادەم.

وانەی ١٦

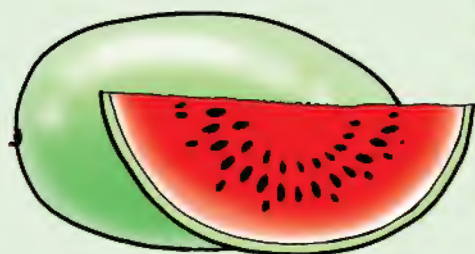
ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ت تـ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

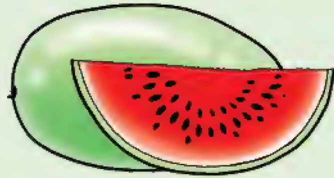
جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

پەت   پە   ت   (ت تـ)

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ت تـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

پرتەقاڵ   ترێ   شوتی   سێو

(ت تـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

ڕاستی   نارین   ئاوات   تارا

دەڵێم.

ت تـ   ت تـ

بیرخستنەوە

س سـ   ژ   وو   ێ یـ   ۆ   ب بـ   م مـ   ت تـ

پیتی (ت تـ) دەنووسم: ت تـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

پەت پەت پەت پەت

ت ت ت ت

ت

تـ تـ تـ تـ

تـ

تا

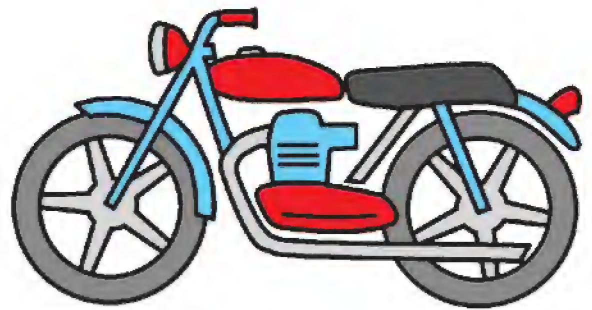
تە

پەت

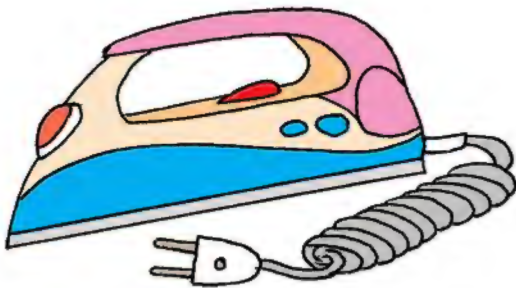
دەستی ماندوو لەسەر سکی تێرە.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ت تـ) بنووسە، بخوێنەوە.

ما....ۆڕ

ئو....وو

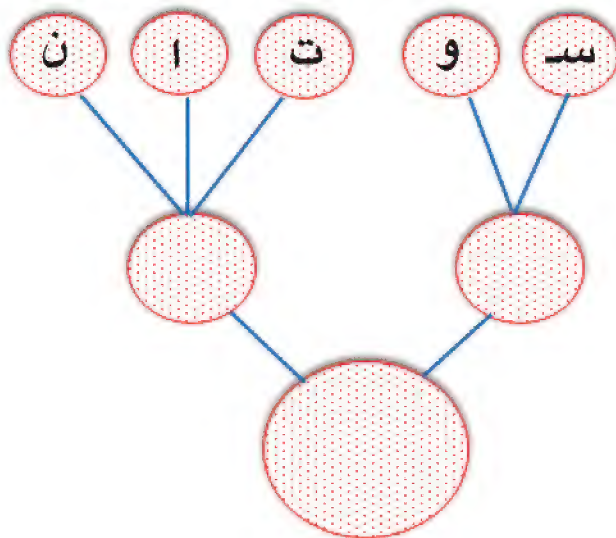
چالاکی (٣)

(ت تـ) بدۆزەوە، ڕەنگ بکە.

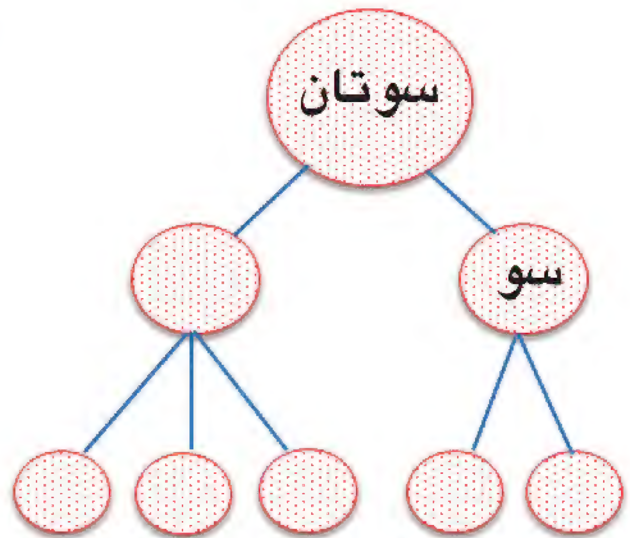

چالاکی (٤)

پێکهێنانەوە.

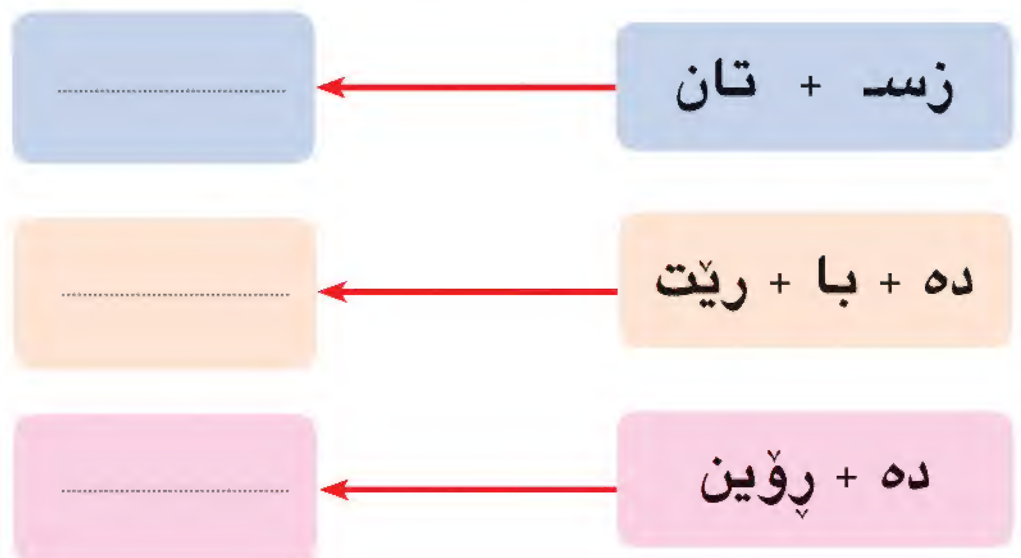

هەڵوەشاندنەوە.

چالاکی (٥)

بڕگەکان لێکبدە، بنووسە، بخوێنەوە.

چالاکی (٦)

ببینە، بڵێ.

بخوێنەوە.

زستان

تارا زستان ساردە، باران دەبارێت.

نەورۆز دەڕۆین بۆ سەیران.

بنووسەوە.

زستان ساردە.

نەورۆز دەڕۆین بۆ سەیران.

وانەی ١٧

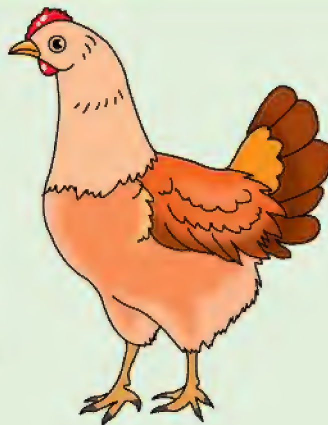
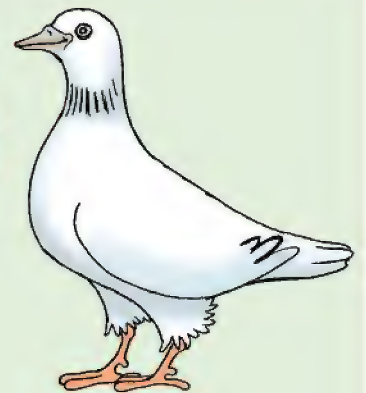
ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ک ک/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

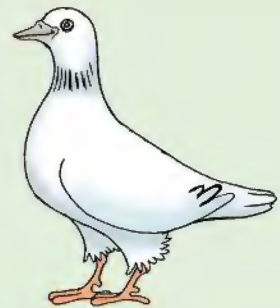

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

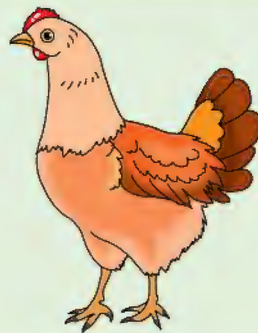
بووک بوو ک (ک کـ)

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ک کـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

کۆتر

مریشک

کەو

پشیلە

(ک کـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

کەرکوک دهۆک ئاکرێ چۆمان

دەڵێم.

ک کـ ک کـ

بیرخستنەوە

ن نـ س سـ م مـ ت تـ ب بـ ێ ێـ ڕ ا ک کـ

پیتی (ک کـ) دەنووسم: ک کـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

بووک بووک بووک بووک

ک ک ک ک

ک

کـ کـ کـ کـ

کـ

کا

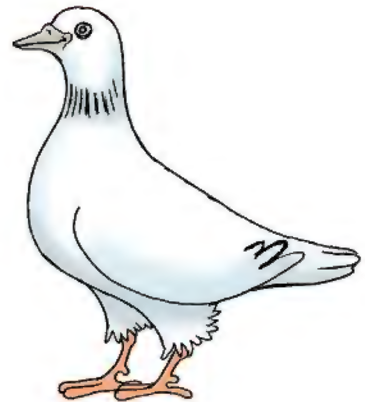
کە

بووک

من کە ئەرکەکانم تەواوکرد، یاری دەکەم.

چالاكی (٢)

ناوی وێنەكان بڵێ، پیتی(ک کـ) بنووسە. بخوێنەوە.

....ۆتر

یە....

....ـەو

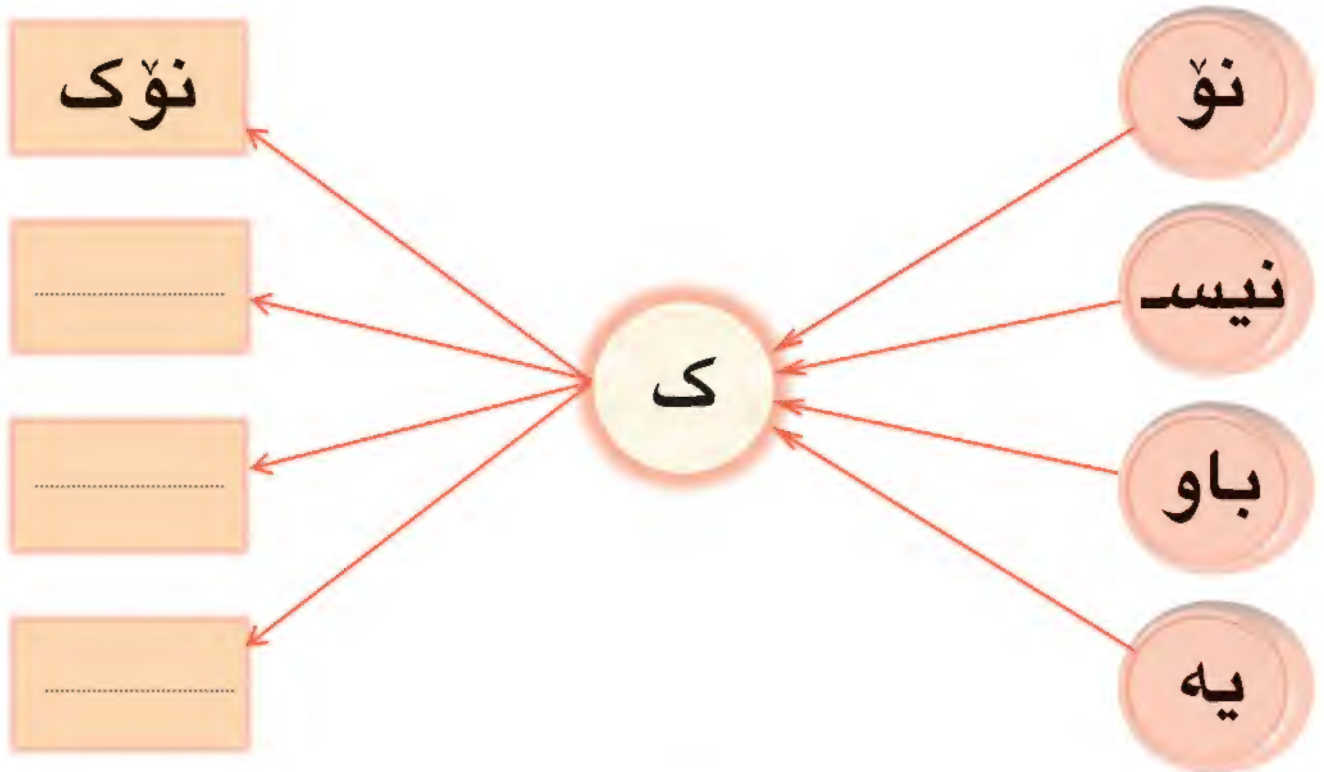
چالاكی (٣)

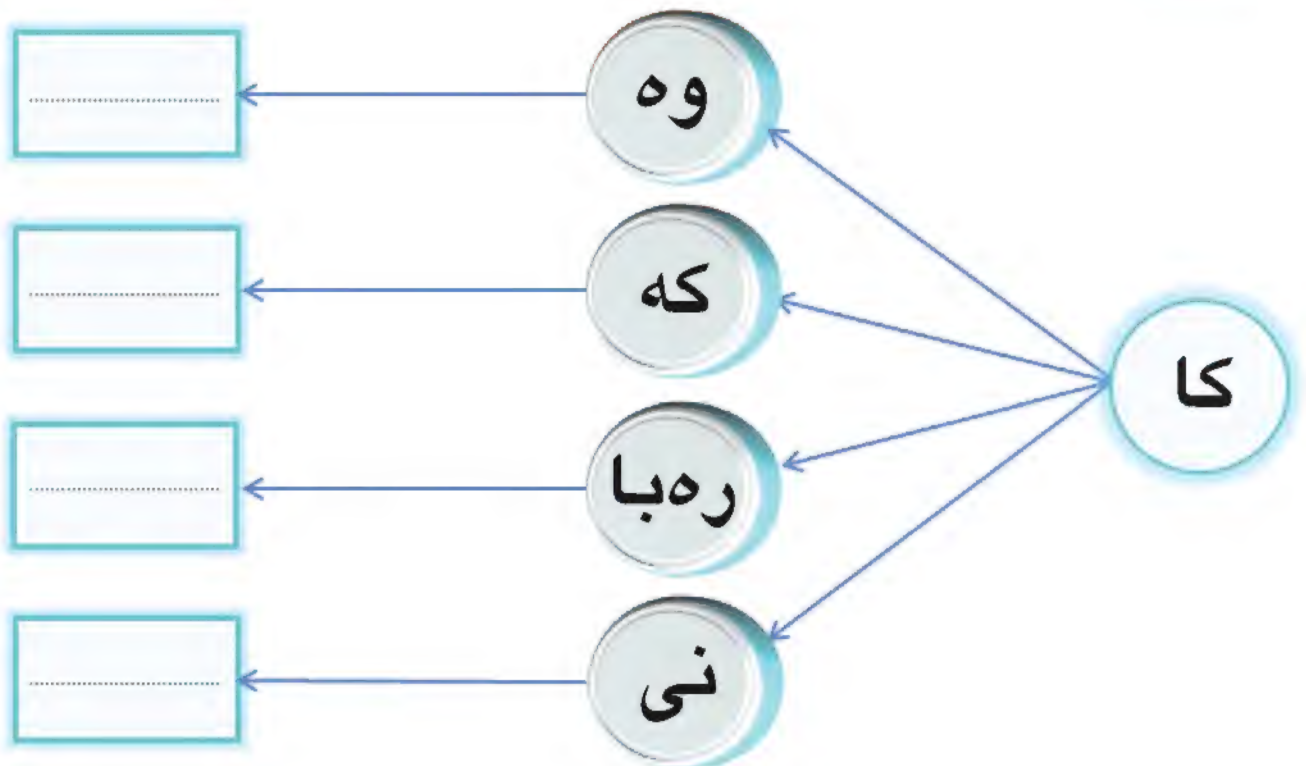
(ک کـ) بدۆزەوە، نیشانەی بكە.

ک	د	ز	و
ۆ	ی	ر	کـ
ژ	ک	ب	کـ
م	مـ	ن	ت

چالاکی (٤)

وشه دروست بکه.

چالاکی (٥)

ببینە، بڵێ.

بخوێنەوە.

کارکردن

باوکم کارمەندە.

دایکم مامۆستایە.

کارکردن سەربەرزییە.

ئەوەی کار نەکات، ناژیت.

ڕێکبخەوە، بنووسەوە.

(مامۆستایە، دایکم)

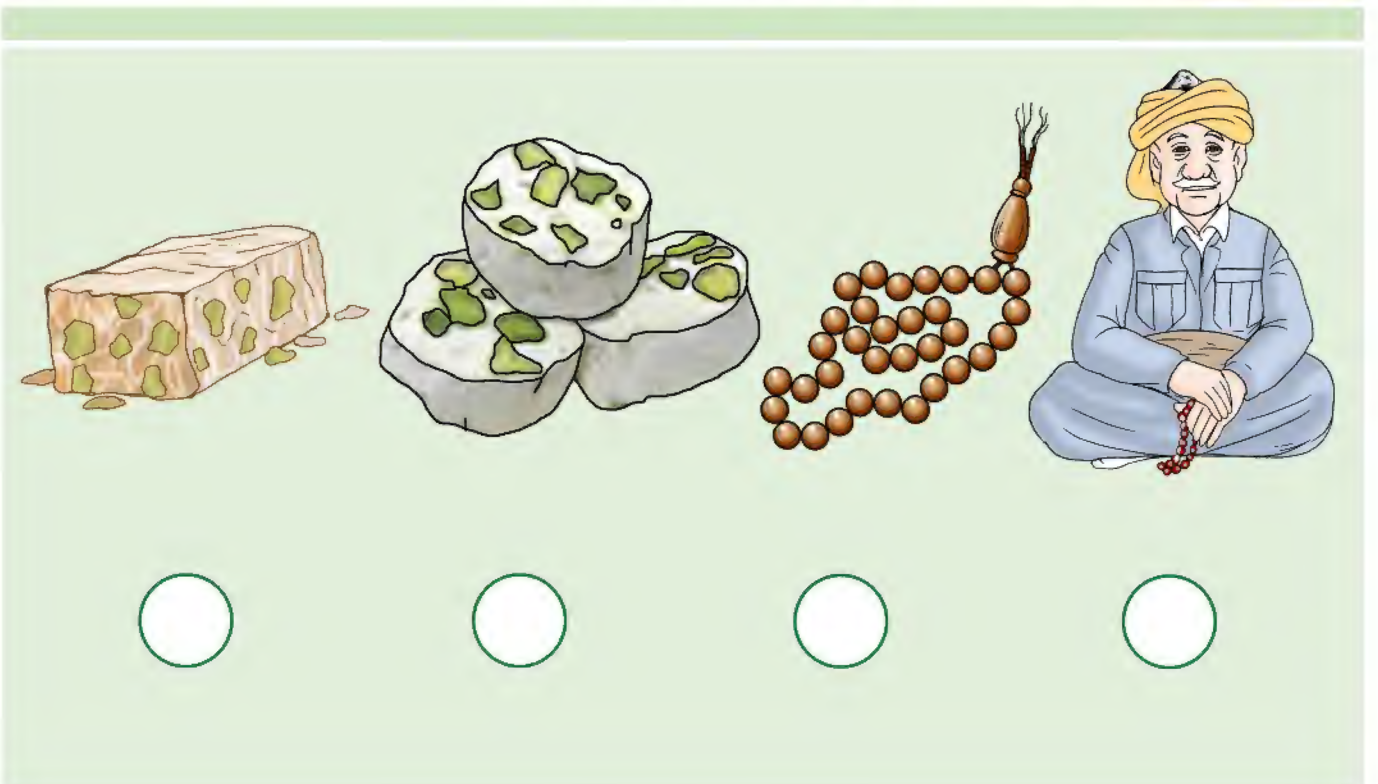
(سەربەرزییە، کارکردن)

وانەی ١٨

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ح حـ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

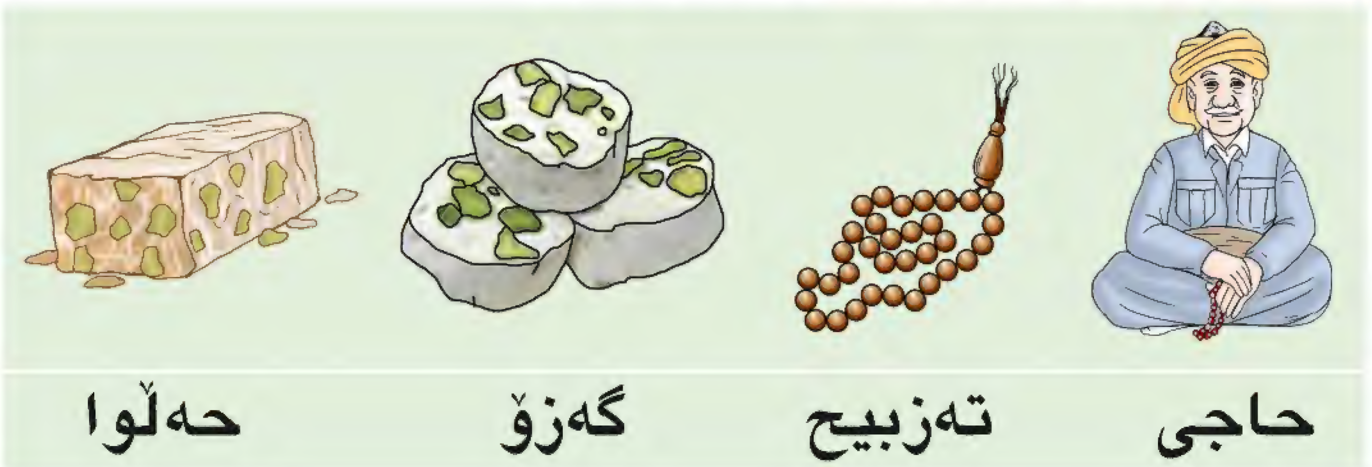

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

تیمساح تیمسا ح (ح حـ)

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ح حـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

حاجی تەزبیح گەزۆ حەڵوا

(ح حـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

گوڵ ڕێحان حەمرین نوح

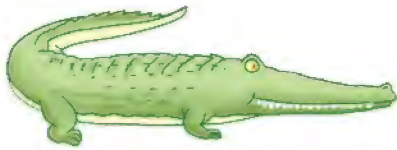
دەڵێم.

ح حـ ح حـ

بیرخستنەوە

د ک کـ ر ت تـ ز م مـ ۆ ح حـ

پیتی (ح حـ) دەنووسم: ح حـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

تیمسا تیمسا تیمسا تیمسا

ح

حـ

حا

حە

تیمساح

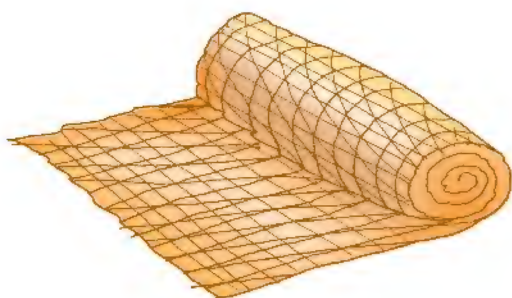
من کەلوپەلی شوێنی گشتی ناشکێنم.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ح حـ) بنووسە ، بخوێنەوە.

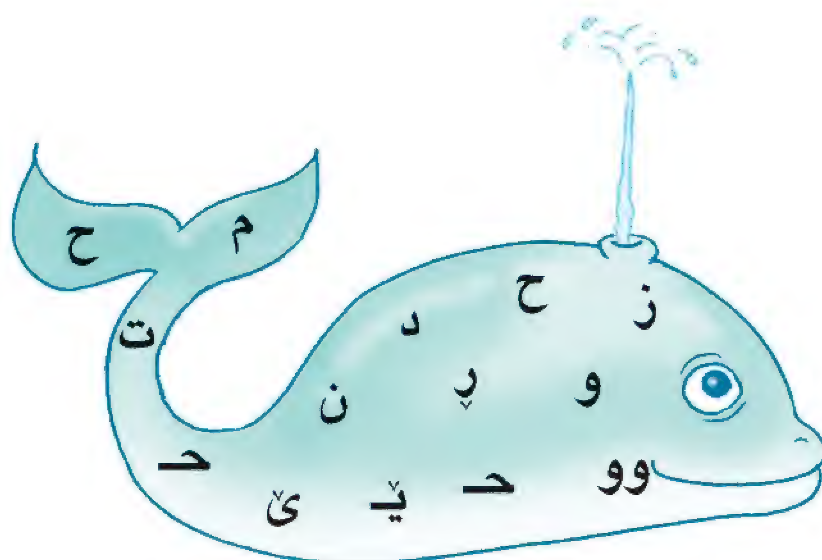
....ـەوز

....ـەسیر

چالاکی (٣)

(ح حـ) بدۆزەوە، نیشانەی بکە.

چالاکی (٤)

(ده) یان (نا) دابنێ، بخوێنەوە.

حەز.....کەم

حەز.....کەم

حەز.....کەم

حەز.....کەم

چالاکی (٥)

ببینە، بڵێ.

بخوێنەوە.

حەیران

ئەژی: برادەران وەرن، با یاری بکەین.

دارا: یاری دەکەین و ستران دەبێژین.

زارا: دەی حەیران دەبێژم.

بنووسەوە.

ئێمە ستران و حەیران دەبێژین.

وانەی ١٩

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /ش ش/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

ئاش ئا ش (ش شـ)

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (ش شـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

شیر	شەکر	دۆشاو	ئاو

(ش شـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

ڕەش سپی شین شەش

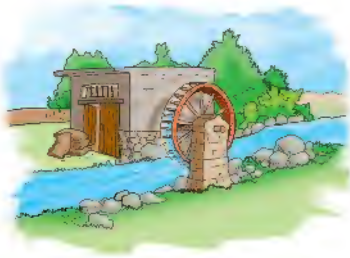
دەڵێم.

ش شـ ش شـ

بیرخستنەوە

ب بـ ۆ ن نـ ژ ێ ێـ و ح حـ ش شـ

پیتی (ش شـ) دەنووسم: ش شـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

ئاش ئاش ئاش ئاش

ش ش ش ش

ش

شـ شـ شـ شـ

شـ

شا

شە

ئاش

من پاکوخاوێنیی شارەکەم دەپارێزم.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(ش شـ) بنووسە، بخوێنەوە.

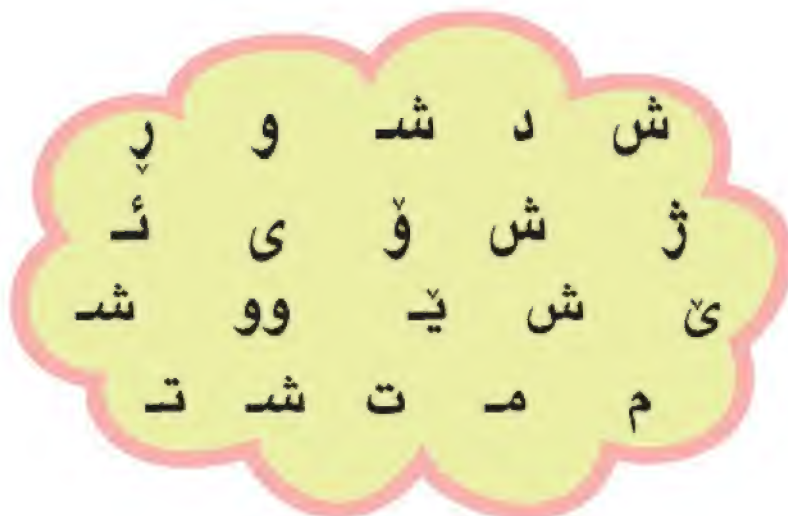
....ایی

....انە

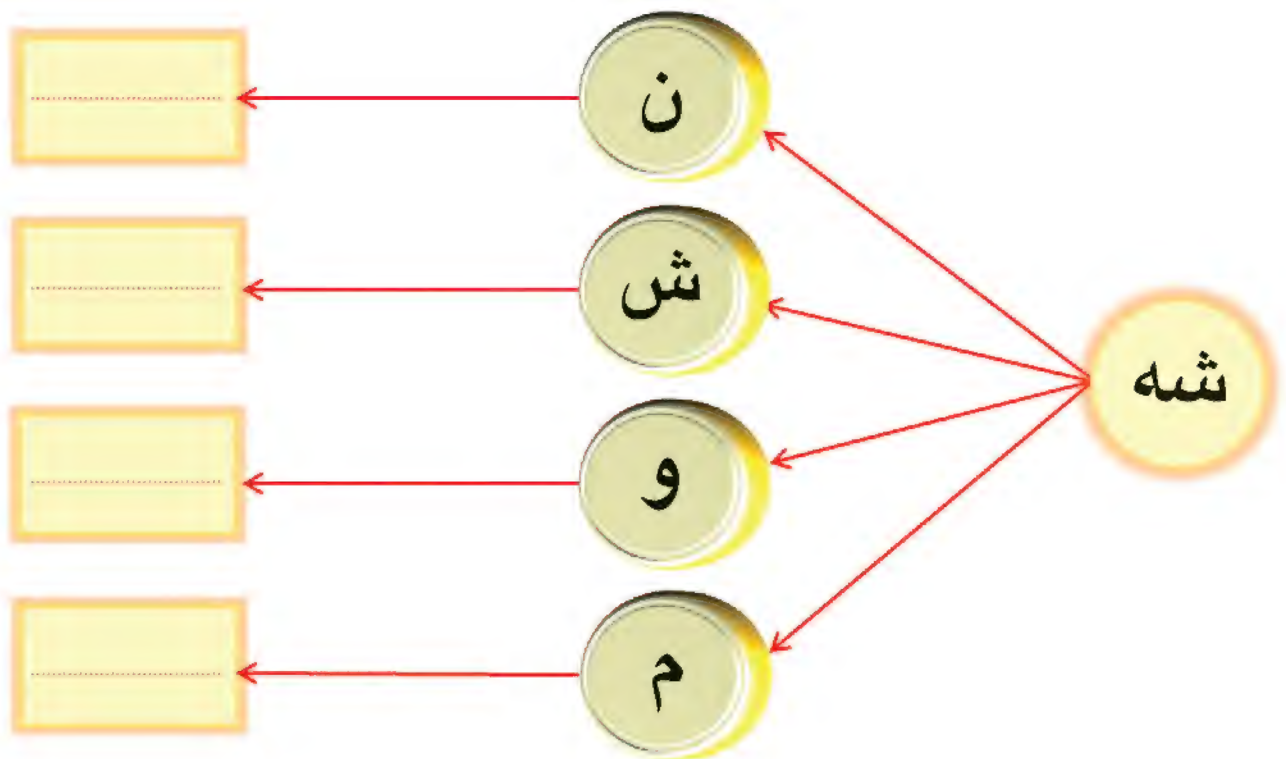
چالاکی (٣)

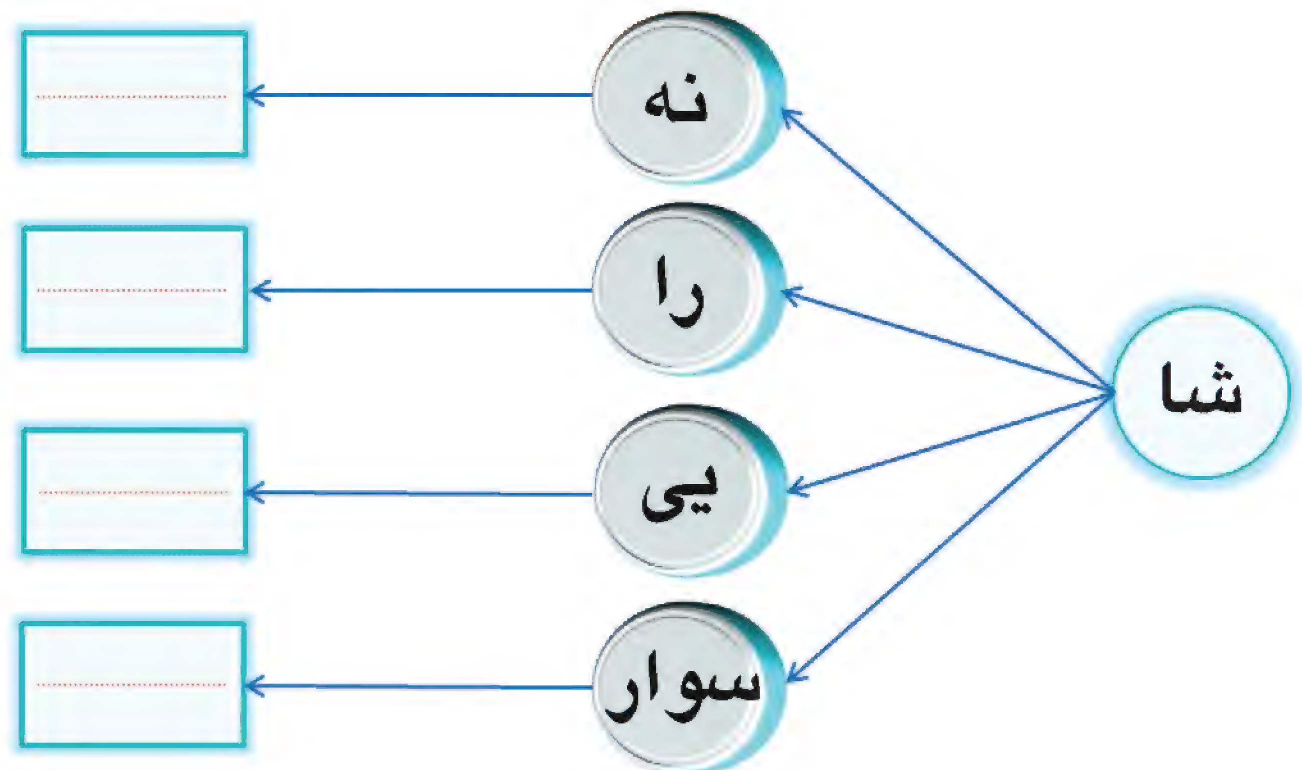
(ش شـ) بدۆزەوە، نیشانەی بکە.

چالاکی (٤)

وشه دروست بکه.

چالاکی (٥)

ببینە، بڵێ.

بخوێنەوە.

شانۆ

من و زارا و دارا و ئەژی نمایش دەکەین.

ئێمە شانۆگەری پێشکەش دەکەین.

بنووسەوە.

شانۆ	نمایش دەکەین	پێشکەش دەکەین
----------------	--------------------------------	--------------------------------
----------------	--------------------------------	--------------------------------

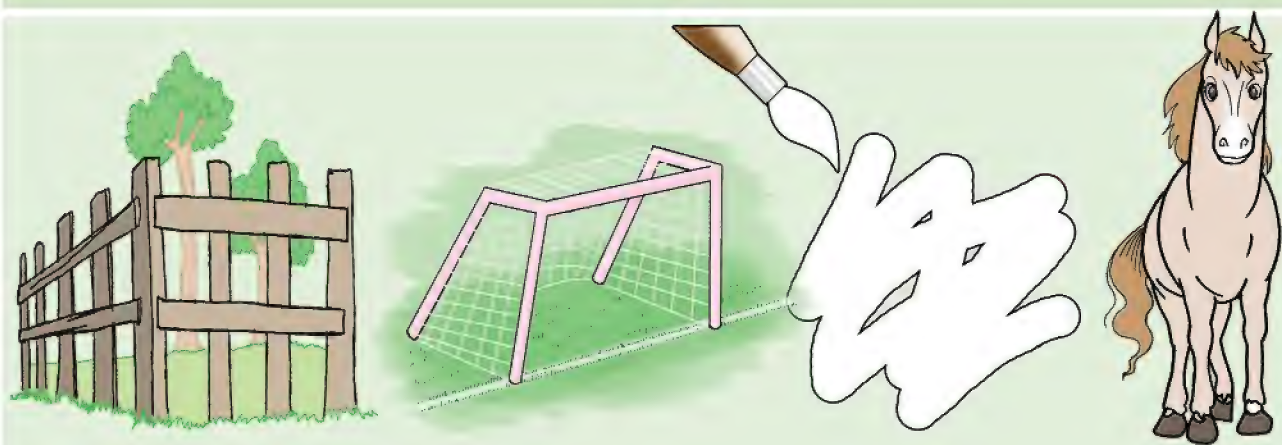
وانەی ٢٠

ببینە و بڵێ.

ناوی وێنەکان بڵێ.

بازنەی ژێر ئەم وێنانەی دەنگی /پ پـ/ یان تێدایە ڕەنگ بکە.

جیاکردنەوە (ڕووتەڵکردن)

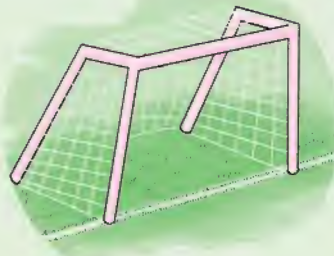
تۆپ تۆ پ (پ پـ)

ناوی وێنەکان بڵێ.

ئەم وشەیەی (پ پـ) ی تێدایە، بە چەماوەیەک دەوربدە.

ئەسپ سپی گۆڵ پەرژین

(پ پـ) بخەرە ناو چەماوەیەک.

پول نامە پۆستە لاپتۆپ

دەڵێم.

پ پـ پ پـ

بیرخستنەوە

م مـ ا وو ت تـ ژ ح حـ ڕ ش شـ پ پـ

پیتی (پ پـ) دەنووسم: پ پـ

چالاکی (١)

تۆخ بکەوە، بخوێنەوە، بنووسەوە.

تۆپ تۆپ تۆپ تۆپ

پ پ پ پ

پ

پـ پـ پـ پـ

پـ

پا

پە

تۆپ

وەرزشکردن تەندروستییە.

چالاکی (٢)

ناوی وێنەکان بڵێ، پیتی(پ پـ) بنووسە ، بخوێنەوە.

دا....یر

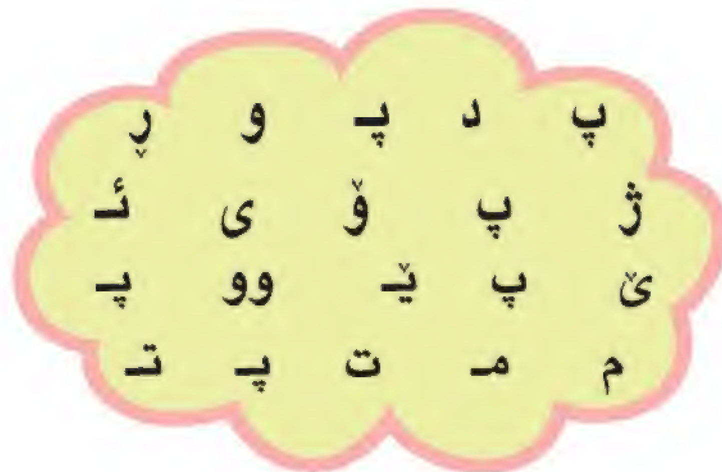
ئەسـ....

...ا....ۆڕ

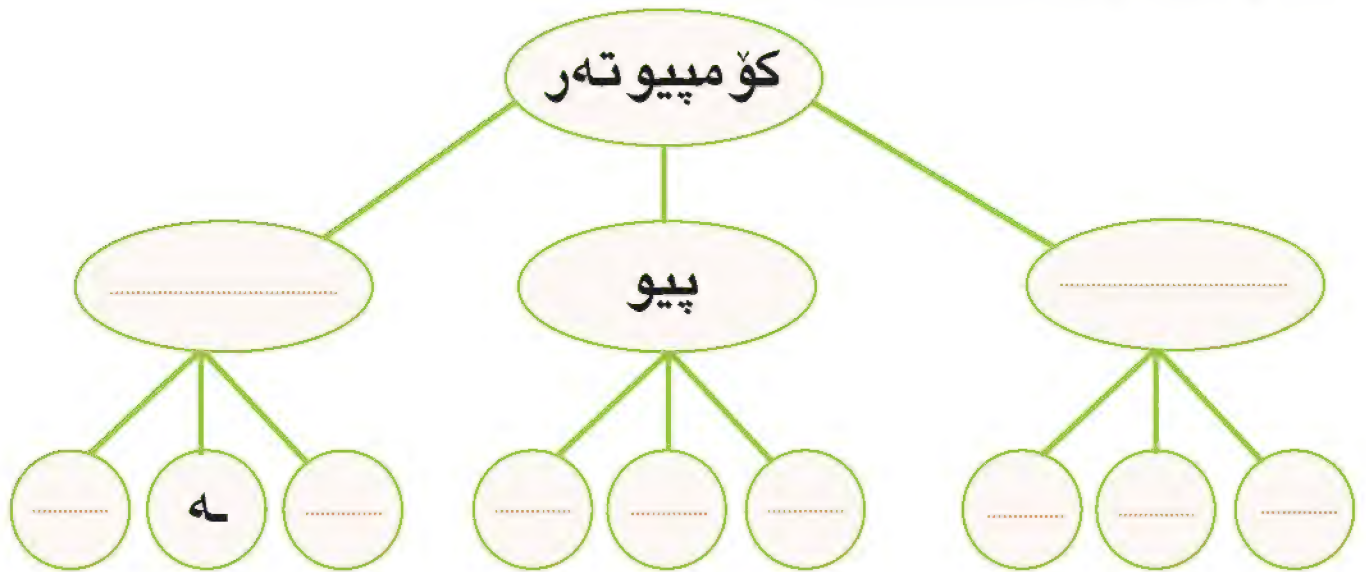
چالاکی (٣)

(پ پـ) بدۆزەوە، نیشانەی بکە.

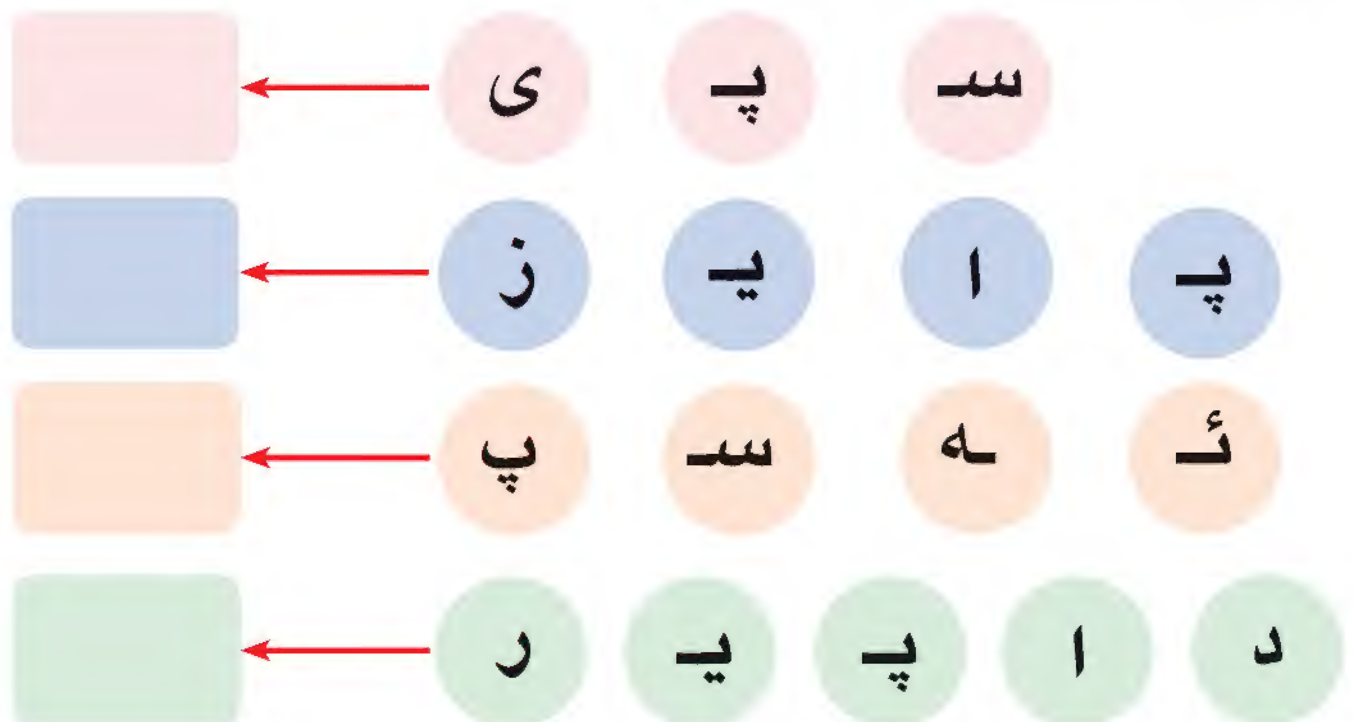
چالاکی (٤)

هەڵوەشێنەوە.

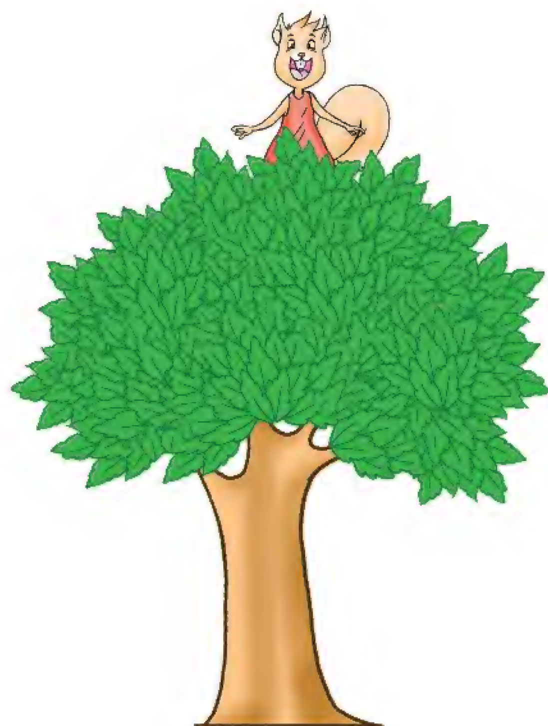
چالاکی (٥)

لێکبدە، وشەکان بنووسە، بخوێنەوە.

چالاكی (٦)

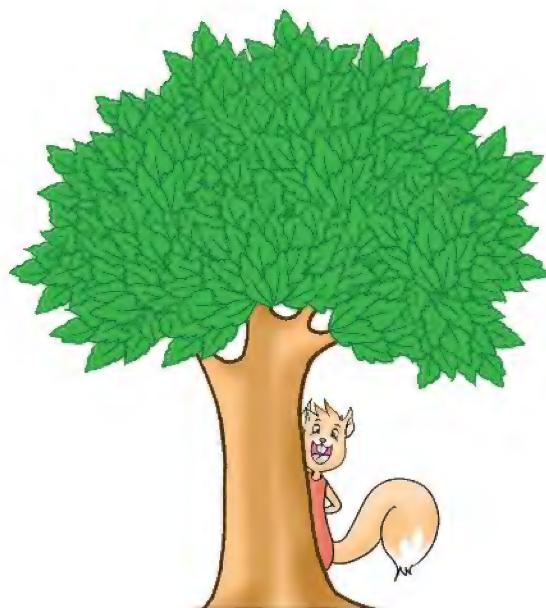
(پێش ، پشت ، سەر ، تەنیشت) لە شوێنی ڕاست دابنێ.

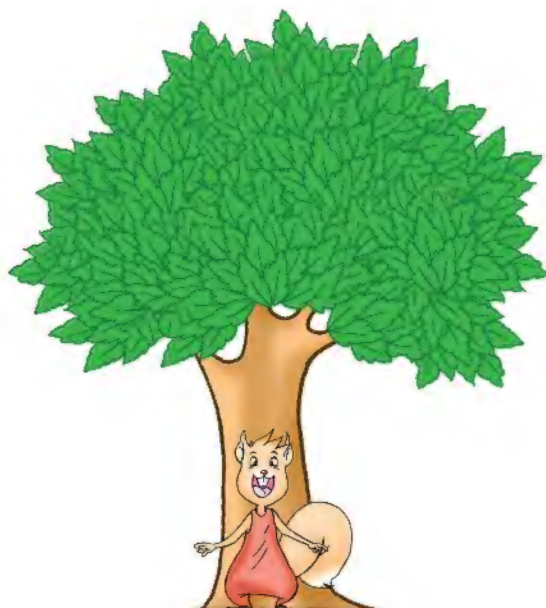
لە...........

لە...........

لە...........

لە...........

چالاکی (٧)

ببینە، بڵێ.

بخوێنەوە.

کۆمپیوتەر

شارا مامۆستای کۆمپیوتەرە.

کۆمپیوتەر ئامێرێکی بەسوودە.

مامۆستا شارا، یارمەتی پەری دەدات.

بنووسەوە.

مامۆستا شارا یارمەتی پەری دەدات.

پەپولە

پـەپـــولــەی جـــوان و ڕازاو
ئێسک سووکی باڵ نەخشاو
تـــۆ کەی هاتی بـــۆ لامان؟
بەخێر هاتی سەر چـاومـــان
چـاوەڕێت بووین زۆر بەکــوڵ
بیرمـان دەکـردیت بـــە دڵ
لـێرە زۆرە دار و گـــــوڵ
بفڕە لەم چڵ بۆ ئەو چـــڵ

باڵدار

فەرهەنگۆک بۆ مامۆستا

بەفر(ن): بەرف (ژ)، وەفر (گ)، وەروە(گ)، بەور(ن)، وەرف (خ)، وەفر (خ)

گرد(ن): تەپۆڵکە(ن)، گر(ژ)، تەپ (گ،خ،ن)

چەتر(ن): سەیوان (ن)، سیوان (ژ)

شەقام(ن): جادە (ن،ژ)

بۆق(ن): بەق (ژ)، قورباقە(ن)، قوڕاویلکە (ن)، قرواق (ن)، قرواقی (گ)، قوڕواق(ن)

کڵاو(ن): کولاڤ (ژ)، تەقلە(ن)، تەقیلە(ن)، تەقیلێ (گ)، کوم (ژ)، کلاو (خ)

پیاو(ن): زەلام (ن)، پیا(گ)، پیاگ(ن)

ڕێواس(ن): ڕێواز(ن)، ڕێڤاس(ژ)، ڕیواوی(گ)

ورچ(ن): هرچ(ژ)، خرس(ن)، هەشە(گ)

کچ(ن): دۆت(ژ.خ)، کەنیشک (ن)، کیژ(ن)، کەچ(ژ)، کەنی (ن)، دوێت(خ)، قیز(ژ)، دویت(خ)

کرێوە(ن): باوبەفر(ن)، بارۆڤە(ژ)، بادەوە (ن)، کرێوە (گ)

زریان(ن): بای بەهێز، هوڕەبا(ژ)

نەی(ن): ئامێرێکە لە شێوەی شمشاڵ ئاوازی پێدەژەنرێ دەنگی زۆر دڵگیر و غەمگینە.

زەماوەند(ن): گۆڤەند(ژ)، داوەت(ژ)، شایی(ن)، شەهیان(ژ)، زەماونژە(گ)

گۆرانی(ن): ستران(ژ)، گورانی (خ)

یاری(ن): گەمە(ن)، وازی (خ)، حەنەک (ژ)، کیلێ(گ)

چیا(ن،ژ): شاخ (ن)، کەژ (ن)، کێو (ن،ژ)، کو(خ)، کەش(گ)

ئاڵا(ن،ژ): بەیداخ(ن)، پەرچەم(ن)

شانە(ن): شە(ن،ژ)، شانێ(خ)

گوارە(ن): گوشوارە (خ)، گوهار(ژ)، گۆشەوارە (گ)، گۆشخارە (خ)

ئاوێنە(ن): نەینک (ژ)، عەینە(ژ)، خۆدیک (ژ)، گوزگی، گوزین جامە(خ)، جام(گ)، نەینۆک(ژ).

برژانگ(ن): برژۆڵ(ن)، موژیلانگ(ژ)، مژۆڵ(ن)، مژانگ(ن)

ئەژنۆ(ن): زرانی (ن)، چۆک(ن،ژ)، زەنگۆڵ(گ)، زانو (خ)

پەرژین(ن): پیژانگ(ژ)، پەرچین(گ)، حەسار و کەڵەکەبەرد و چەپەری دەوری باخ

دێ(ن): گوند(ژ)، ئاوایی(ن)، لادێ(ن)

کەڵەشێر(ن): کەڵەباب (ن)، دیکل(ژ)، کەڵەشیر(گ)

بازوو(ن): باسک (ژ)، بازو (خ)، نێوان شان و ئانیشک (قورەنیسک)

پەموو: پەمبی(ژ)، پەمیگ(خ)

ماردین: شارێکە لە باکوری کوردستان

قامیشلۆ: شارێکە لە ڕۆژئاوای کوردستان

پەت(ن): پەتە (گ)، پارچە گوریس (ن)

پشیلە(ن): کتک (ژ)، پشیک (ژ)، کتە(گ)

گەزۆ(ن): شیرەمەنییە لە گەزۆی سروشتی دروست دەکرێت

پیرس: ناوی شاخێکە لە دەڤەری دهۆک

مافور: (ن،ژ): قاڵی (گ،خ،ن)، فەرش (ن)، مەحفیر(ژ)، مەحفور(ژ)

عەفرین: شارێکە لە ڕۆژئاوای کوردستان

باعەدرێ: شارێکی باشوری کوردستانە

هەوێردە: (ن): کولەفرە(ن)، کەرەواڵە (ن)

خەناوکە: (ن): ڕستک (ژ)، ملوانکە(ن)، ملەوانی(گ)، ملوانک (ن)، گەردانە (ن)

خڕخاڵ(ن،ژ): پاوانە (ن)

درەخت(ن): داری سەوز

مەشخەڵ(ن):خەتیر (ژ)، شوڵە چراو (گ)

پەنجە(ن): تبل(ژ)، تلی (ژ)، ئەنگوشت (خ)، ئەنگوست(ن)، کلک (خ)، قامک (ن)

قەیماغ(ن): سەرتویک (ژ)، شیری کوڵاوی گامێشە

قەڵغان(ن): مەتاڵ(ن)، مەرتاج(ژ)، سپێر (ن)

مەراغە: شارێکی ڕۆژهەڵاتی کوردستانە

شەو(ن): شەڤ(ژ)، شەوێ(گ)

ئاڤێستا: کتێبی ئاینی زەردەشت

شڤان(ژ): شوان (ن)، چوپو (گ)

لاڤە(ژ): لاڵانەوە(ن)، پاڕانەوە(ن)، نزا (ژ.ن)، ئەوەلاڵییایی(گ)

ژ: کرمانجی ژوروو
ن: کرمانجی ناوەڕاست
خ: کرمانجی خواروو
گ: گۆران

ناوەرۆک

